

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**FRANCOUZSKÁ VERBO-NOMINÁLNÍ SPOJENÍ DESÉMANTIZOVANÉHO
SLOVESA S KONKRÉTNÍM SUBSTANTIVEM (PRENDRE UN BUS, FAIRE
UNE DOUCHE) A JEJICH ČESKÉ EKVIVALENTY**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Tereza Sekalová

Studijní obor: Francouzský jazyk

Ročník: třetí

2018

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice květen 2018

.....
Tereza Sekalová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D. za jeho trpělivost, cenné rady a odborné vedení během celé práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Valéry Michau, který jakožto rodilý mluvčí, vyjádřil svůj názor na sporné větné konstrukce.

ANOTACE

Cílem této diplomové práce je najít reprezentativní vzorek verbo-nominálních spojení s konkrétním substantivem a zjistit, v čem jsou jejich syntaktické vlastnosti obdobné vlastnostem verbo-nominálního predikátu (VNP) a v čem se naopak liší.

Práce se skládá z nezbytných teoretických poznatků o VNP a z vlastního výzkumu. Teoretické poznatky zahrnují testy pro identifikaci VNP a charakteristiku kategoriálních sloves a predikativních jmen. Rovněž zde vymezujeme hlavní rozdíly mezi verbo-nominálním predikátem s kategoriálním slovesem a ustálenými spojeními.

Praktický výzkum verbo-nominálních spojení s konkrétním substantivem byl proveden za pomoci jazykového korpusu FrWac v konfrontaci s transformačními testy, které umožňují identifikaci VNP.

ABSTRACT

The aim of this diploma thesis is to find a representative sample of selected verb-noun constructions involving a concrete noun and to evaluate the syntactical differences and similarities that relate these constructions to light verb constructions.

The thesis consists of the necessary theoretical knowledge of light verb constructions and of a personal research. The theoretical knowledge includes tests for identification of the verb-noun constructions, the main characteristics of light verbs and predicative nouns and we also introduce the main differences between verb-noun constructions and fixed expressions.

The practical research of verb-noun constructions with a concrete noun has been done with the aid of a French language corpora FrWac. The nouns we received by the corpora research had been further analysed by several tests serving to identify a verb-noun constructions.

Seznam zkratek

VNP – verbo-nominální predikát

PVS – predikát verbální složený

PSS – predikát se sponovým slovesem

N – podstatné jméno (substantivum)

V – sloveso

O – předmět

CVS – construction à verbe support

Obsah

Úvod.....	9
1. Predikát syntetický versus predikát analytický.....	11
A. Predikát verbální složený (PVS).....	12
a) PVS s modálním slovesem	12
b) PVS s fázovým slovesem.....	13
B. Predikát verbonominální (VNP).....	13
a) VNP se sponovým slovesem.....	13
b) VNP s kategoriálním slovesem.....	14
i. Testy pro identifikaci VNP	15
ii. VNP z hlediska morfosyntaxe a sémantické roviny	18
iii. Slovesná část VNP	21
iv. Jmenná část VNP	23
a. Deverbativní jména.....	24
1.1 Dějová a verbální jména.....	25
2.1 Rezultativní substantiva.....	27
3.1 Konkrétní predikativní jména.....	28
a) Oddělená aktualizace významů.....	29
b) Souběžná aktualizace významů	30
b. Deadjektivní predikativní jména.....	32
C. VNP vs. frazeologismy	32
2. Metodologie a práce s korpusem	36
A. Práce s korpusem	36
B. Konkrétní vs. abstraktní.....	39
C. Problematika determinantu ve verbonominálních spojeních s konkrétním substantivem	41
3. Výzkum.....	43

a) substantiva mající konkrétní význam	45
b) substantiva mající eliptický dějový význam	60
c) konkrétní i dějový význam	70
d) ustálené spojení (frazologismus).....	77
Závěr	82
RÉSUMÉ	86
Seznam odborné literatury a dalších zdrojů.....	89

Úvod

Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem je specifický jev, který byl v českém jazyce důkladněji zkoumán teprve v nedávné době. V roce 2010 se tomuto tématu zevrubně věnoval Jan Radimský ve své práci *Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem*. V roce 2017 byla publikována studie Václavy Kettnerové s názvem *Syntaktická struktura komplexních predikátů v češtině*. Čeští autoři osmdesátých let popisovali problematiku pojmenování typu verbum-substantivum v češtině pomocí frazeologického přístupu (Čermák F., 1974). Významným zdrojem z osmdesátých let je také kandidátská práce Evy Macháčkové (Macháčková E., 1979), která označuje jmennou složku analytického predikátu jako sémantické jádro VNP. Francouzští autoři věnovali tématu *construction à verbe support* (VNP) rozsáhlou studii. Hovoříme zde zejména o Lexiko-gramatické škole (fr. *Lexique-Grammaire*), která vytvořila komplexní metodologii pro výzkum těchto analytických predikátů. Hlavními autory této školy byli francouzští lingvisté Maurice Gross a Gaston Gross, autor metodologie tzv. objektových tříd (fr. *classes d'objets*). Lexiko-gramatická škola v osmdesátých letech zakládala svůj výzkum na základě kategoriálních sloves. To znamená, že ke konkrétnímu kategoriálnímu slovesu byl vyhledáván určitý počet predikativních jmen. Tento postup je opodstatněn tím, že francouzština disponuje poměrně skromným počtem velmi obecných kategoriálních sloves (např. *avoir, faire, donner, prendre, tenir* atp.), která jsou kombinovatelná s velkým počtem predikativních jmen. V devadesátých letech formoval tehdejší žák Maurice Grosse druhou generaci lexikogramatické školy, která věnovala větší pozornost predikativním jménům.

Předmětem předkládané diplomové práce s tématem „*Francouzská verbo-nominální spojení desémantizovaného slovesa s konkrétním substantivem (prendre un bus, faire une douche) a jejich české ekvivalenty*“ je najít reprezentativní vzorek verbo-nominálních spojení s konkrétním substantivem a zjistit, v čem jsou jejich syntaktické vlastnosti obdobné vlastnostem verbo-nominálního predikátu (VNP) a v čem se naopak liší.

První kapitola je věnována jednotlivým typům predikace. Podrobněji zde rozebíráme predikát verbální složený s modálním a fázovým slovesem a dále potom predikát verbo-

nominální se sponovým a s kategoriálním slovesem. Uvádíme testy (redukční test, test připojením slovesa, dvojí analýza, test koreference subjektů), které umožňují VNP identifikovat a dále se detailněji zabýváme jednotlivými částmi VNP, tedy jeho slovesnou částí, kterou představuje desémantizované kategoriální sloveso a následně i jmennou částí, jíž je predikativní jméno, které v rámci VNP přebírá pozici sémanticky řídicího členu. Jmennou část VNP mohou tvořit deverbativní substantiva (podstatná jména odvozená od sloves) nebo deadjektivní substantiva (podstatná jména odvozená od přídavných jmen). Deverbativní substantiva dále zahrnují verbální substantiva (např. *oráni*), pro která vycházejí pozitivně testy dějovosti, rezultativní substantiva, která svým významem vyjadřují jak děj, tak i jeho výsledek (např. *tisk, sbírka, smlouva, žaloba*) a v neposlední řadě substantiva konkrétní, pro které rozlišujeme oddělenou aktualizaci významů nebo souběžnou aktualizaci významů.

Druhá kapitola dále přibližuje zvolenou metodologii práce s korpusem. V našem výzkumu jsme se rozhodli pro zvolení metody výzkumu od kategoriálního slovesa k predikativnímu jménu, což znamená, že jsme na základě několika velmi obecných sloves s vysokou frekvencí užití vyhledávali v korpusu FrWac různá verbonominální spojení, která jsme následně blíže analyzovali. Tato kapitola dále nastiňuje určité nesnáze, které se naskytly při samotném určování konkrétních jmen a rovněž zde přibližujeme problematiku užití determinantů ve verbonominálních spojeních s konkrétním substantivem.

Třetí kapitola reprezentuje výzkum samotný, tudíž představuje vyexcerpovaný vzorek verbo-nominálních spojení obsahujících sloveso *faire* a konkrétní jméno z korpusu FrWac (dostupný přes server českého národního korpusu). Substantiva dále rozdělíme na substantiva mající konkrétní význam, substantiva mající eliptický dějový význam, substantiva mající konkrétní, ale i dějové čtení a na substantiva, které s daným slovesem tvoří ustálené spojení (frazologismus). Každá z těchto čtyř skupin má svá specifika, která se pokusíme blíže popsat.

Práce je zakončena závěrem, který shrnuje danou problematiku a doplňuje ji resumé ve francouzském jazyce.

1. Predikát syntetický versus predikát analytický

V následující kapitole se budeme věnovat vymezení termínu „predikát.“ Představíme predikát syntetický a především také analytický a popíšeme, jaké jsou jejich druhy. Budeme vycházet z publikací *Vers une description des prédicats analytiques* (2012), a *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem* (2010) od Jana Radimského.

Na odborný výraz „predikát“ je možné nazírat z více perspektiv.¹ V lingvistickém pojetí zaujímá zejména smysl větně syntaktický, neboť tvoří společně s podmětem základní skladební dvojici ve větě. Podle teorie valenční syntaxe je to člen větně řídicí, který je nositelem predikačních kategorií, a ostatní větné členy jsou na něm formálně závislé. Přísudek označuje činnost, stav nebo určitou vlastnost podmětu věty. Naopak podmět je označován jako nositel děje (činnosti). Český jazykovědec František Daneš v knize *Mluvnice češtiny* definuje predikát takto: „*Věta představuje ucelenou strukturu jak v aspektu výrazovém (formálně gramatickém), tak sémantickém. Organizačním centrem této struktury je predikát. Je to jazyková jednotka, která ve své funkci větotvorné vystupuje v podobě některého z finitních tvarů sloves. (...) Na rovině sémantické je predikát představován významem příslušného slovesa. Jeli však tímto slovesem sloveso být/bývat ve funkci tzv. spony, pak tvoří součást a vlastní sémantické jádro predikátu význam s ním nutně spojeného výrazu jmenného, který má na rovině syntaktické formy platnost větného členu nazývaného predikativ.*“ (Daneš, Grepl, Hlavsa, 1987:21)

Rozlišujeme v zásadě dvě hlavní skupiny predikátů a to syntetické a analytické. Predikát syntetický je tvořen určitým tvarem jednoho slovesa (např: *Emil čte. Emil by četl. Emil by byl býval četl. Emil bude číst.*). Zmíněné tvary *by*, *byl* *býval* a *bude*, jsou z hlediska morfologického tvary jednoho slovesa. Znamená to tedy, že ať už jsou tyto tvary jednoduché nebo složené, stále se jedná o tvar jednoho konkrétního slovesa. Naproti tomu predikát analytický je tvořen pomocí více lexikálních jednotek. Na pojem analytický predikát nazíráme jako na spojení jména (podstatného nebo přídavného nebo číslovky) a slovesa. V rámci analytických predikátů rozlišujeme predikát slovesný složený a predikát slovesně-jmenný neboli verbonominální, který dále dělíme na predikát se sponovým slovesem a na predikát s kategoriálním slovesem. V publikaci

¹ Petr Karlík (2017): PŘÍSUDEK. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*.

Jana Radimského (2012) je tato skupina predikátů s kategoriálním slovesem definována takto „*Dans le cas prototypique, il s'agirait d'une suite syntaxique verbe – complément d'objet (V-CO) syntaxiquement libre ou l'objet (le plus souvent direct) est un nom d'événement, tandis que le verbe se trouve desemantisé...*“² (Radimský 2012: 53) Ve většině případů je možné najít také plnovýznamové sloveso, které významem odpovídá smyslu zmíněného analytického predikátu, jako např. *faire une analyse / analyser*. Při pokusu o vymezení takového uskupení výrazů se však musíme vést v patnosti tzv. „ustálená spojení“ (*expressions figées*), která ve svém celku dávají svůj specifický význam a jsou tedy idiomatičtějšího charakteru (např. *Pes vzal do zaječích*). Nicméně tato „ustálená spojení“ nelze považovat Analytický predikát lze dále dělit na další podtypy³, které budou popsány v následujících kapitolách.

A. Predikát verbální složený (PVS)

Predikát verbální složený je složen z určitého slovesného tvaru modálního nebo fázového slovesa (nositele predikačních kategorií) a infinitivu plnovýznamového slovesa.

a) PVS s modálním slovesem

Modálním predikátem rozumíme víceslovný predikát složený z modálního (způsobového) slovesa, které ve větě vedle aktualizačních slovesných významů vyjadřuje modální význam predikátu, a z infinitivu slovesa plnovýznamového, který nese hlavní lexikální význam celého spojení. K modálním slovesům řadíme: *moci, smět, muset, mít, chtít, hodlat, umět a dovést*. Modální slovesa mají několik specifických vlastností (Grepl, Karlík, 1989: 253 - 269):

- netvoří imperativ (rozkazovací způsob) a trpné participium

² V typickém případě by se jednalo o syntaktické spojení sloveso – předmět (V-CO), které by bylo syntakticky volné a předmět (nejčastěji přímý) je dějové jméno, zatímco sloveso je desémantizováno.

³ Petr Karlík (2017): ANALYTICKÝ PREDIKÁT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

- nemají vidový protějšek
- pojí se pouze s infinitivem, nikoliv s vedlejší větou
- při pasivní derivaci se mění v infinitiv pasivní
- ve větě se mohou kombinovat s jiným modálním nebo fázovým slovesem

b) PVS s fázovým slovesem

Fázovým predikátem rozumíme víceslovný predikát složený z fázového slovesa (*začít, přestat, zůstat*), které ve větě vedle aktualizačních slovesných významů vyjadřuje fázi průběhu děje, a z infinitivu slovesa plnovýznamového, který nese hlavní lexikální význam celého spojení.

B. Predikát verbonominální (VNP)

Verbonominální predikát je rovněž tvořen dvěma částmi: slovesem a predikativním jménem (*nom prédicatif*) s tím, že slovesnou část tohoto přísudku tvoří buď sponové sloveso (*verbe copule*) nebo kategoriálním slovesem (*verbe support*). Sponové či kategoriální sloveso má ve VNP oslabený lexikální význam což znamená, že je tzv. „desémantizováno“ neboli „významově vyprázdněno“⁴ a stává se nositelem gramatických kategorií, kdežto samotný význam nese jmenná část přísudku. Predikát slovesně jmenný neboli VNP dále dělíme na predikát se sponovým slovesem a na predikát s kategoriálním slovesem, o kterých budou pojednávat následující kapitoly.

a) VNP se sponovým slovesem

Přísudek jmenný se sponou je tvořen podstatným (přídavným) jménem a sponovým slovesem (*být, bývat, stát, stávat se*). Sponové sloveso spojuje jmennou část přísudku se subjektem (podmětem). Sponové sloveso má opět oslabený prvotní význam a stává se nositelem gramatických kategorií. Tato „desémantizace“ se děje ve prospěch jmenné části predikátu, která se stává nositelem kýženého významu.

⁴ Miroslav Grepl, Petr Karlík (1989), *Skladba spisovné češtiny*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství

Podle Grepla a Karlíka (1989) lze z významového hlediska rozdělit přísudky se sponovým slovesem *být* do dvou skupin. První skupinu představuje přísudek nesoucí význam kvalifikace, který predikuje podmětu určitou (často hodnotící) vlastnost. Např. *Naše křesla jsou z kůže. Můj bratr je nemocen. Můj přítel je na pivo.* Sloveso *být* také může zařazovat nositele do nějaké třídy nebo skupiny. Např. *Můj syn je voják. Já přece nejsem zbabělec. Vlk je šelma psovitá.*⁵ Druhou skupinu představuje přísudek nesoucí význam určitého stavu, který označuje stavy okolního světa a tělesné a duševní stavy lidí. Např. *Je pod nulou. Je tam útulno. Jsou svátky.*

b) VNP s kategoriálním slovesem

Na verbo-nominální predikát lze podle J. Radimského (2010: 155) nazírat v podstatě třemi způsoby:

- 1) VNP je frazeologická kolokační jednotka s nepředvídatelnými syntaktickými vlastnostmi
- 2) VNP je volné syntaktické spojení slovesa s (predikativním) jménem v pozici slovesného aktantu (objektu, subjektu); toto spojení netvoří žádnou specifickou samostatnou jednotku
- 3) VNP je specifické syntaktické spojení s vlastními prediktabilními rysy, které je odlišují od frazeologismů i od volného spojení s objektem

Budeme vycházet ze třetího pojetí VNP podle J. Radimského (2010), které přisuzuje VNP specifické vlastnosti, kterým se odlišuje od ustálených slovních spojení a od volného spojení s objektem. Pod pojmem verbo-nominální predikát si tedy představujeme spojení podstatného jména a slovesa, které je však svou povahou specifické a nelze tedy takto označit určitou uzavřenou skupinu prvků v systému jazyka.

⁵ příklady převzaty z Grepl a Karlík (1989) Skladba spisovné češtiny

i. *Testy pro identifikaci VNP*

V této podkapitole se zaměříme na popsání testů pro identifikaci verbo-nominálního predikátu, které vycházejí z autorů *Lexique-Grammaire (LG)*. Hlavním aktérem LG byl Maurice Gross, který stál u zrodu lexikogramatického přístupu – metoda pro formální popis jazyka. Hlavním východiskem se tedy bude stávat Lexikogramatická škola a habilitační práce J. Radimského (2010), kde autor podrobně popisuje jednotlivé testy, na základě kterých je možné VNP rozpoznat.

Jako první zmíníme redukční test (*test de l'effacement du verbe support*). Tento test spočívá v odebrání slovesa z větné konstrukce a následně zjišťujeme, zda byl zachován prvotní význam věty. Je tedy třeba zkontrolovat, zda sloveso ve VNP nehraje roli sémantického predikátu. Pokud je tomu tak a jedná se tedy o kategoriální sloveso, jeho odstraněním jsme mohli docílit pouze ztráty gramatických kategorií (čas, způsob), ale nepřišli jsme o lexikální význam daných prvků.

*Úcta Lukáše k Marii. JE Úcta, kterou Lukáš chová k Marii.*⁶

Pokud však použijeme namísto kategoriálního slovesa predikativní sloveso, test je negativní:

*Úcta Lukáše k Marii. *JE Úcta, kterou Lukáš ztratil (?k Marii.)*⁷

Druhým navrhovaným testem je tzv. test připojením slovesa (*le test par „l'ajout“ d'un verbe*). Podstata tohoto testu je v zásadě stejná s redukčním testem, pouze metoda je opačná a test tedy probíhá v protikladném směru. V první řadě (a) testujeme strukturu syntagmatu bez slovesa a v druhé řadě (b) připojíme sloveso. V první řadě (a) testujeme strukturu syntagmatu bez slovesa, v druhé řadě (b) přidáme kontext a v následných krocích (c) a (d) připojíme sloveso.

a) *L'affection de Luc pour Monique.*

⁶ RADIMSKÝ, Jan (2010: 16). Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem

⁷ RADIMSKÝ, Jan (2010: 16). Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem

b) *L'affection de Luc pour Monique est surprenante.*

Význam věty se nezmění, pokud se jedná o kategoriální sloveso, ale pokud by se lexikální význam věty změnil, jednalo by se naopak o plnovýznamové sloveso.

c) *L'affection que Luc a pour Monique est surprenante.*

d) *L'affection que Luc éprouve pour Monique est surprenante.*

Na příkladech (c) a (d) můžeme pozorovat, že jejich význam se oproti původní větě (b) nijak nezměnil. Jak již bylo řečeno výše, kategoriální slovesa mohou působit pouze malé změny v oblasti času či způsobu a proto můžeme z těchto příkladů vyvodit, že slovesa *avoir* a *éprouver* tvoří kategoriální slovesa k predikativnímu jménu *affection*.

e) *L'affection que Luc? cache/déclare/manifeste pour Monique est surprenante.*

f) *L'affection pour Monique que Luc cache/déclare est surprenante.*⁸

Příklady (e) a (f) poukazují na použití sloves *catcher* a *déclarer*, jejichž přidání do větné konstrukce mění lexikální význam celé věty a z toho důvodu je nemůžeme označit jako kategoriální slovesa predikativního jménu *affection*.

Třetím testem je tzv. „test koreference argumentů“ (Radimský 2010:167), který vychází z testu „koreference subjektů“ (*la coréférence des sujets*), který zmiňuje ve své práci Maurice Gross (1981: 7-52). Podle J. Radimského tento test „ověřuje vzájemnou propojenost intenčního pole predikativního jména s valenčním polem kategoriálního slovesa. Nejlepší výsledky dává v nejzávažnější syntaktické pozici – v pozici subjektu kategoriálního slovesa (odtud „koreference subjektů“). Koreferenci subjektů si můžeme ověřit „redukčním testem, nebo záměrným vložením jiného argumentu do příslušné valenční pozice.“ Stručně řečeno, je nutné docílit toho, aby se syntaktický podmět kategoriálního slovesa shodoval se sémantickým podmětem predikativního jména. (Radimský 2010:168)

a) *General pozoroval plukovníkův útok proti hradu.*

⁸ příklady a) – f) převzaty od Jana Radimského (2012: 69 - 70)

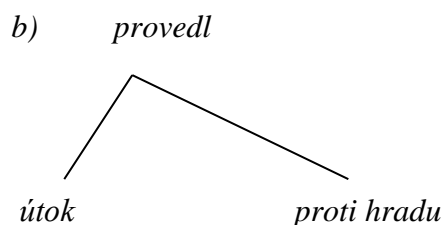
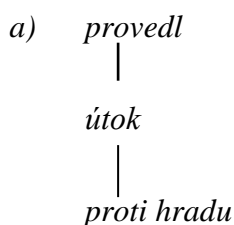
b) *Generál provedl *plukovníkův útok proti hradu.*

Na příkladu (a) je patrné porušení koreference subjektů u spojení predikativního jména se slovesem, které však koreferenci přímo nevyžaduje. Oproti tomu příklad (b) poukazuje na užití kategoriálního slovesa, které koreferenci vyžaduje pro správnou interpretaci věty.

Čtvrtou možností rozpoznání VNP je tzv. „dvojitá analýza“ (double analyse), která byla popsána v rámci lexikogramatické školy Mauricem Grossem v roce 1976.

a) [*Generál*]_N [[*provedl*]_V [*útok proti hradu.*]_{SN}]_{SV}

b) [*Generál*]_N [[*provedl*]_V [*útok*]_N [*proti hradu.*]_{SP}]_{SV}

Jádrem testu je tzv. relativizace dané věty.

a) *Generál provedl útok proti hradu.*

b) *Útok proti hradu, který generál provedl,..... (se nezdařil).*

c) *Útok, který generál provedl proti hradu, (se nezdařil).*

Pokud uskutečníme stejný test s predikativním slovesem, test je negativní.

a) *Generál pozoroval útok proti hradu.*

b) *Útok proti hradu, který generál pozoroval,..... (se nezdařil).*

c) **Útok, který generál pozoroval proti hradu,..... (se nezdařil).⁹*

Test dvojitá analýzy se však nadále pro určení VNP nepoužívá, jelikož podle J. Radimského „nedává pro všechny VNP jednoznačné výsledky“

⁹ Všechny příklady převzaty od Jana Radimského (2010: 17)

ii. VNP z hlediska morfosyntaxe a sémantické roviny

Ve stávající kapitole se budeme věnovat VNP z hlediska morfosyntaxe a z hlediska sémantické roviny. Vycházet budeme rovněž z publikace J. Radimského: Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem (2010).

Jak už bylo výše zmíněno, „VNP je specifické syntaktické spojení s vlastními prediktabilními rysy, které je odlišují od frazeologismů i od volného spojení slovesa s objektem.“ (Radimský 2010: 155) Z hlediska sémantického můžeme VNP vymezit na základě případné existence synonymního syntetického slovesa (*provést opravu - opravit*). Toto tvrzení však neplatí nutně vždy, jelikož některé VNP syntetické ekvivalenty nemají (*mít naději - *nadějovat*), ale i přes to jsou pokládány za VNP. V druhé řadě je třeba zmínit problém „jednoslovného ekvivalentu“, kdy při jeho důsledné aplikaci bychom mohli vyvodit, že spojení typu *vykonat rozsudek (smrti)* je verbonominálním predikátem proto, že k němu v češtině existuje jednoslovný ekvivalent *popravit*. Problém je v tom, že použité predikativní jméno (*rozsudek, rozsudek smrti*) samo o sobě neoznačuje stejný děj (či jeho výsledek) jako sloveso *popravit*; tento význam vzniká až ve spojení se slovesem *vykonat*.“ (Radimský 2010: 157)

Ze syntaktického hlediska se konstrukce s verbonominálním predikátem v zásadě nijak neliší od volných syntagmat. Vlastnosti, které jsou obdobné, jako u volných syntagmat můžeme demonstrovat na příkladu *prendre une décision*:

- a) možnost modifikace

Luc a pris la [ou une] décision [ou plusieurs ou des décisions].

- b) možnost relativizace objektu

La décision que Luc a prise.

- c) možnost „odloučení“ jednotlivých částí VNP

La décision, c'est Luc qui l'a prise.

- d) možnost převedení do pasiva

La décision a été prise par Luc.

Výše zmíněné vlastnosti jsou však použitelné pouze pokud se nejedná o ustálené spojení (frazologismus). Takové spojení se vyznačuje určitou mírou lexikalizace neboli ustálenosti a proto není možné u těchto spojení vykonat stejné operace jako u volných syntagmat. Tento fakt můžeme dokázat na příkladu *prendre sommeil*:

e) relativizace objektu

* *Le sommeil que Luc a pris.*

f) „odloučení“ jednotlivých částí VNP

* *Le sommeil c'est Luc qui l'a pris.*

g) převedení do pasiva

* *Le sommeil a été pris par Luc.*¹⁰

Ačkoliv je syntaktická volnost verbonominálních predikátů notná, má také své limity. Tyto hranice je možné ukázat na příkladu J. Radimského (2012) *prendre une décision* a *poser une question*, kde je v otázce odebráno dějové podstatné jméno. Zde vzniká problém ve spojitosti otázka – odpověď, který je odstraněn po použití jiného slovesa (c) či jiného podstatného jména (d).

a) *Qu'est-ce qu'elle t'a posé hier, ta collègue?*

– ? *Une question.*

b) *Qu'est-ce que vous avez pris?*

– ? *Une décision.*

c) *Qu'est-ce que vous avez discuté?*

– *Une décision.*

d) *Qu'est-ce que vous avez pris?*

– *Du café et des biscuits.*¹¹

V souvislosti s verbonominálním predikátem můžeme hovořit i o tzv. kompozicionalitě („skladebnosti“) významu, to znamená, že význam lexikální jednotky je chápán jako soubor menších sémantických složek, které je možné izolovat a samostatně definovat.

VNP má kompozicionální význam, pokud na VNP nepohlížíme pouze jako na spojení predikativního slovesa s objektem, ale použijeme kompletní teoretický popis jevu VNP. Význam celého VNP potom můžeme vydedukovat z významů jednotlivých částí daného VNP. Musíme ovšem mít na paměti, že kategoriální sloveso může mít ve VNP jiný

¹⁰ příklady a) – g) převzaty od JEZEK, Elisabetta (2011: 3). Verbes Supports et Composition Sémantique

¹¹ příklady a) – d) převzaty od J. Radimského (2012: 54)

význam oproti svému prvotnímu lexikálnímu významu – je tzv. desémantizované. Avšak vzhledem k tomu, že význam nese jmenná část VNP, není tento fakt pro kompozicionalitu významu VNP stěžejní.

iii. *Slovesná část VNP*

Slovesnou část verbonominálního predikátu tvoří tzv. kategoriální (podpůrné) sloveso, které ve spojení s predikativním substantivem tvoří verbonominální predikát. Tato slovesa však mohou v některých případech zastávat funkci plnovýznamového slovesa, tudíž takové sloveso nemusí být vždy nutně kategoriální. Z toho důvodu je velmi obtížné blíže definovat určitou uzavřenou skupinu takových sloves, jelikož jejich role je proměnlivá.

Definice kategoriálního slovesa podle G. Grosse (1996b: 155) zní následovně: „*Podpůrné sloveso je sloveso predikativně vyprázdňené (neváže na sebe žádné argumenty), jehož funkcí je dodat predikativnímu podstatnému jménu informace o čase, osobě a čísle čímž „časuje“ predikativní podstatná jména.*“¹²

Tu (décris, décriras) la ville.

Tu (fais, feras) la description de la ville.

Nous (respectons, respecterons) ce comportement.

Nous (avons, aurons) du respect pour ce comportement.

Je te (conseille, conseillerai) de ne rien dire.

Je te (donne, donnerai) le conseil de ne rien dire.¹³

Podle J. Radimského „*Pojem kategoriálního slovesa neodkazuje primárně k určité skupině konkrétních sloves, ale ke specifickému kategoriálnímu užití (teoreticky libovolného) slovesa. Sloveso plní kategoriální funkci tehdy, když (pouze) aktualizuje dějový význam predikativního jména, tj. nemění sémantický invariant; proto jej lze vypustit v redukčním testu. Kategoriální sloveso sdílí s predikativním jménem argumenty, což se syntakticky projevuje jako koreference (inalienabilita) subjektů.*“ (Radimský J., 2010: 106)

Co se týče hlavních vlastností kategoriálního slovesa, G. Gross je ve své knize *Prédicats nominaux et compatibilité aspectuelle* charakterizuje takto:

¹² *Un verbe support est un verbe prédicativement vide (c'est-à-dire sans arguments), dont la fonction est d'apporter à un substantif prédicatif les informations de temps, de personne et de nombre il « conjugue » donc les substantifs prédicatifs.* - GROSS, Gaston, 1996b, *Les expressions figées en français, nom composés et autres locutions*

¹³ příklady převzaty od GROSS, Gaston, (1996b: 156), *Les expressions figées en français, nom composés et autres locutions*

Kategoriální slovesa (Gross 1966a: 54-72):

- aktualizují predikativní jméno, nemají predikativní funkci,
- mohou být z věty odstraněna, aniž by se vytratil její smysl,
- nominalizace slovesa v jeho kategoriálním významu není možná, kromě výjimky *prendre*, které může být nominalizováno, ovšem nesmí na sebe vázat argumenty (*la prise de décision *de partir*)
- kategoriální slovesa aktualizují predikativní jména, a tak vyjadřují rovněž aspektové vlastnosti jména

Třídění kategoriálních sloves (J. Radimský 2010: 112-113)

- základní (v subjektové pozici realizující subjektový argument)
- kauzativní (argument-kauzátor realizovaný v subjektové pozici není argumentem dějového jména)
- konverzní (v subjektové pozici realizující subjektový argument)
- nenominativní (v subjektové pozici není žádný argument).

Existují také taková kategoriální slovesa, která disponují tzv. konverzním kategoriálním slovesem. Jedná se o „*specifická kategoriální slovesa, kdy pro daný nominální predikát vzájemně vyměníme argumenty.*“ (Gross 1996a: 54-72) Podobně jako u pasivních konstrukcí si i v tomto případě argumenty vymění své pozice. Jedná se například o dvojice sloves *donner/recevoir*, *faire/recevoir*, *infliger/subir*, atd.

donner/recevoir

Luc a donné un avertissement à Paul.

Paul a reçu un avertissement de Luc.

faire/recevoir

Luc a fait des compliments à Paul.

Paul a reçu des compliments de Luc.¹⁴

¹⁴ Všechny příklady převzaty od G. Grosse (1993: 20)

Typologie konstrukcí s kategoriálním slovesem¹⁵

Typ konstrukce	Člen v nominativu	VNP	Příklad
základní	vláda	předložit požadavek	<i>Vláda předložila sněmovně požadavek na navýšení rozpočtu.</i>
kauzativní	situace	vyvolat požadavek	<i>Tato situace vyvolala požadavek vlády (ve sněmovně) na navýšení rozpočtu.</i>
konverzní – 1	sněmovna	obdržet požadavek	<i>Sněmovna obdržela od vlády požadavek na navýšení rozpočtu.</i>
konverzní – 2	navýšení rozpočtu	být požadavkem	<i>Navýšení rozpočtu bylo požadavkem vlády (ve sněmovně).</i>
nenominativní	požadavek	byl předložen požadavek objevil se požadavek	<i>Vládou byl sněmovně předložen požadavek na navýšení rozpočtu. Objevil se požadavek vlády na navýšení rozpočtu (ve sněmovně).</i>

iv. Jmenná část VNP

V následující podkapitole popíšeme jednotlivé typy predikativních jmen a jejich hlavní vlastnosti. Budeme vycházet z publikace *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem* od J. Radimského (2010).

Jak jsme již výše nastínili, je nepochybné, že podstatná jména mohou plnit funkci predikátu a tedy mohou sdělovat události (děje, stavy) a zároveň mají schopnost na sebe vázat argumenty. Oproti slovesům však substantiva nemohou danou událost zasadit do času a prostoru a tím se stávají nositelem lexikálně-sémantické složky ve VNP. Mezi predikativní jména řadíme jména „deverbální“ (tzv. „nominalizace“), deadjektivní (často odvozená od deverbálních adjektiv), ale i jiná (stavy přírody – *povodeň, chladné počasí*, fyzikální jevy – *ticho, tma, teplo*, obecné významy mající průběh – *podzim, vhodný okamžik*).

¹⁵ tabulka převzata od RADIMSKÝ, Jan (2010: 113). *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem*

Hlavní vlastnosti predikativních jmen (Radimský 2010: 57):

- morfologické vlastnosti – četná predikativní jména jsou odvozena od sloves, případně od přídavných jmen (nominalizace)
- syntaktické vlastnosti – predikativní jména mají schopnost na sebe vázat valenční doplnění, která jsou syntaktickou realizací jejich argumentů (intenčního pole). „*Jedno z valenčních doplnění jména (chápané jako „sémantický podmět“)* se realizuje v pozici syntaktického podmětu kategoriálního slovesa, zatímco ostatní aktanty zůstávají v pozici komplementů predikativního jména (přívlastků).“ (Radimský 2010: 71)
- sémantické vlastnosti – predikativní jména vyjadřují události (děje, stavy) a jsou tedy abstraktními substantivy. Specifickým případem mohou být jména označující konkrétní entity, ve kterých sloveso s kategoriální funkcí může aktualizovat dějovou složku významu (např. podepsat smlouvu, předložit omluvenku atp.)

a. Deverbativní jména

Deverbativa jsou podstatná jména utvořená ze sloves, tedy můžeme říci, že se jedná o substantiva vzniklá nominalizací. D. Šlosar (2003: 109 - 126) dále třídí deverbativa následovně:

- jména činitelská (pojmenování osob na základě činnosti, kterou vykonávají, např. *zaměstnavatel, dozorce, prodavač*),
- názvy prostředků činnosti (neživotné substance, pomocí nichž někdo vykonává činnosti vyjádřené slovním základem, např. *vyšilač, mýdlo*),
- názvy výsledků děje (většinou neživotné substance, které vznikají v důsledku činnosti či děje, např. *posudek, vyhláška*),
- názvy dějů (pojmenování činností, popř. stavů jako entit, např. *svítání, východ*).

Druhou samostatnou složku tvoří tzv. verbální substantiva (odvozená pomocí *-ní* a *-tí*, např. *kopnutí*, resp. zpodstatnělá přičestí na *-ná* a *-tá*). Tato podstatná jména mají podle M. Jelínka (1967: 562) určité specifické vlastnosti, které je odlišují od deverbativ:

- Svým významem jsou výrazněji procesuální než ostatní substantiva dějová, zejm. tam, kde existují oba tvary od téhož slovesa (*kopnutí – kop, dovezení / dovážení – dovoz*).
- Mohou také metonymicky nabývat sekundárních významů nedějových (např. *psaní*), ale jen velmi ojediněle u nich dojde ke ztrátě významu dějového (např. *brnění, jmění, lešení, rčení, sklepení, stavení, vysvědčení*).
- Uchovávají vid původního slovesa.
- Mohou si uchovat zvrtné zájmeno *se*, pokud je v kontextu nutné (*vzdělávání se* vs. *vzdělávání mládeže*).

1.1 Dějová a verbální jména

Podle M. Jelínka (1967: 562 - 653) dějová jména vznikají slovnědruhovou změnou ze slovesa na podstatné jméno, kde se děj nazývá substancí. U slovesa je děj procesem a je spojený s nositelem děje. „*Abstrakčním postupem se tento pojem zbaví sepětí s pojmem označujícím nositele daného děje a přehodnotí se v pojem substanční, představující daný děj jako vymezený nezávislý jev, jako předmět.*“ Podle Šabršuly (1986: 325) jsou dějová jména „*útvary neslovesné, které mají sémantické vlastnosti společné s některými třídami sloves a i po stránce syntaktické mají někdy některé vlastnosti sloves.*“ Jméno dějové je tedy jmenným tvarem, který se svou formou i funkcí přibližuje slovesu.

M. Jelínek (1967: 562) dále zkoumá, zda si dějová jména zanechávají či ztrácejí vlastnosti, které mělo sloveso, z něhož jsou tato jména odvozena. Zajímá se zejména o slovesné kategorie, osoby a čísla, která se však procesem nominalizace vytratí. Tyto kategorie je však možné vyjádřit i ve jmenné predikaci, což autor demonstruje na příkladu:

letadla hučí → hukot letadel → hukot způsobený/vydávaný letadly
(vyjádření původce děje)

Dále M. Jelínek konstatuje, že substantiva ztrácejí slovesnou kategorii rodu, jelikož lze jednotlivá podstatná jména chápat v různých kontextech buďto aktivně anebo pasivně a proto o kategorii rodu rozhoduje celkový kontext. Další chybějící slovesnou kategorií je informace o čase, který však opět lze vyjádřit jinými jazykovými prostředky (např. předložkovým pádem – *po, před*, atd.). Substantiva nezachovávají ani kategorii způsobu, a proto je nutné je vyjádřit jinými prostředky. Například pro vyjádření rozkazovací věty „*Nechod' tam!*“, lze využít sémanticky adekvátního slovesa *zakázat*. Tudíž věta by zněla: „*Chůze zakázána.*“

M. Jelínek se dále o dějových a verbálních jménech vyjadřuje následovně: „*Chápeme-li jistý děj jako předmět (substanci), zvolíme k jeho pojmenování podstatné jméno dějové, a to buď slovesné (např. orání), nebo dějové v užším smyslu (např. orba). Podstatná jména slovesná se vyznačují poměrnou pravidelností tvoření a odvozují se běžně od převážné většiny sloves. Po stránce gramatické však patří nesporně ke jménům podstatným.*“ (Jelínek 1962: 629)

Testy dějovosti jmen podle Gastona Grosse a Ference Kiefera

Kiefer a Gross (1995) považují za dějová taková substantiva, která se mohou pojít se slovesy jako například *commencer, durer, terminer, se produire, atd...* Tato slovesa odkazují k určitému ději, a proto možnost spojení substantiva s takovým slovesem vypovídá o dějových vlastnostech substantiva.

- a. Le film a commencé à huit heures.
- b. La pièce a duré quatre heures.
- c. Le tremblement de terre a commencé à trois heures.
- d. Le déraillement s'est produit à 7h 35.¹⁶
- e. *La définition a commencé à huit heures.

Příklady (a) a (b) však vypovídají o eliptickém vyjádření děje, jelikož jejich dějová interpretace odpovídá spíše následujícímu:

¹⁶ GROSS Gaston, KIEFER Ferenc (1995), La structure événementielle des substantifs. (p. 43 - 65)

- a. La projection du film a commencé à huit heures.
- b. La représentation de la pièce a duré quatre heures.

Taková substantiva tedy nelze považovat za dějová jména ve vlastním slova smyslu neboť substantiva *film* a *pièce* jsou pouze doplněním substantiv *projection* a *représentation*. Tento jev nazýváme také *coercion*.¹⁷ To znamená, že podvědomě interpretujeme substantivum *film* jako dějové i když dějovost není explicitně vyjádřena.

Příklady (c) a (d) poukazují na substantiva odvozená od sloves (deverbativa), která mohou přijmout jejich argumentační strukturu. To ovšem neplatí nutně pro jakékoliv deverbativum (e):

*La définition a commencé à huit heures.

2.1 Rezultativní substantiva

J. Radimský (2010: 99 - 103) označuje resultativa podle vzoru Milana Jelínka (1967: 569) jako predikativní jména, která označují děj i jeho výsledek. Autor resultativa dále dělí do dvou skupin:

- 1) Jména označující konkrétní věci
 - a) předměty vznikající lidskou prací (*tisk, výtisk, obraz, náčrtek*)
 - b) předměty nabyté či ztracené (*zisk, kup, lov, plat, sleva*)
 - c) hmotný celek vzniklý shrnutím několika nebo mnoha předmětů (*náklad, nános, zával, sbírka*)
 - d) hmotný výsledek děje zasahující jistým způsobem nějaký předmět (*řez, vrt, lom, nápis*)
 - e) písemnosti, u nichž je význam výsledkový (*výrazný u jmen jako tisk, výpis, rozbor, posudek, smlouva*) v různé míře spojen s významem prostředkovým (*např. žádost, výzva, žaloba, vyhláška*)

¹⁷ La **coercion** est un mécanisme qui consiste à imposer une signification au détriment des autres qui sont théoriquement possibles lorsque cette dernière est sous-spécifiée dans la phrase [...]. (Moeschler, Zufferey (2010))

2) Jména abstraktní (výsledky různých druhů duševní činnosti)

- *pojem, zážitek, poznatek, představa, myšlenka, projev, pozdrav, dovětek, rada, smlouva, prosba, přezdívk*a

Dějová jména mohou mít i rezultativní význam (*poškození, hodnocení, spojení, přesvědčení, atd.*). Pro uplatnění konkrétních jmen ve VNP je však stěžejní jejich druhotný rezultativní význam, který je aktualizován slovesem, které předchází takovému podstatnému jménu (*verbum efficiendi*) a nikoliv jejich konkrétní význam. J. Radimský (2010:103) tuto skutečnost demonstruje na rezultativním substantivu *příspěvek* a na konkrétním substantivu *kámen*:

- kámen – kamenovat: hodit kámen (VNP?) → Petrův kámen. (* výhradně posesivní)
- příspěvek – přispět: dát příspěvek (VNP) → Petrův příspěvek. ✓

Autor zde poukazuje na rozdíl mezi výhradně konkrétním substantivem (*kámen*), které neúspěšně podstupuje redukční test a rezultativním substantivem (*příspěvek* = výsledek procesu přispívání), které vykazuje pozitivní výsledek v redukčním testu.

3.1 Konkrétní predikativní jména

Konkrétní substantiva obvykle nejsou považována za podstatná jména s predikativními vlastnostmi. Např. G. Gross (2004) jasně vymezuje hranice mezi konkrétními a predikativními jmény.

Paul a donné un bonbon à Jean. - Paul dal Jeanovi bonbón.

Paul a donné une gifle à Jean. - Paul dal Jeanovi facku.

V prvním případě má sloveso *dát* celkem tři argumenty: *dát* (Paul, bonbón, Jean). V druhém případě je však predikátem podstatné jméno *facka*, které má argumenty dva: *facka* (Paul, Jean). Sloveso *dát* je v druhém případě pouze podpůrným slovesem. (Gross G., 2004)

Podle J. Radimského (2010:95) existují taková jména, která jsou konkrétní a predikativní zároveň. Přestože takováto konkrétní substantiva představují velice nestejnorodou skupinu jmen, autorovi se podařilo určit několik vyčleněných podskupin:

- a) psané dokumenty, zejm. právní povahy (*rozsudek, sdělení, povolení*);
- b) ikonická jména (*fotografie, portrét, obraz*);
- c) relační jména (*přítel, otec, syn, jméno, hranice*), která ve spojení se slovesem *mít* úspěšně podstupují redukční test i test koreference subjektů;
- d) jména, která jsou vnitřním předmětem daného slovesa. Podle analýz I. Mírta (2010) vykazují konstrukce s vnitřním předmětem („cognate object“) typu *dát dar* všechny vlastnosti VNP. Nemusí jít pochopitelně vždy o jména s významem konkrétním (např. *žít šťastným životem, prožít šťastný život*)

Autor se dále zabývá možnostmi oddělené a souběžné aktualizace významů.

a) *Oddělená aktualizace významů*

Oddělenou aktualizaci významů (tj. dějového a konkrétního) J. Radimský demonstruje na příkladu polysémního jména *branka*, jehož aktualizace probíhá vždy odděleně.

Aktualizace dějového a konkrétního významu¹⁸

Branka = dějové (gól)	Branka = konkrétní
<i>Rosický dal první branku.</i>	<i>Lukáš rozbil branku.</i>
<i>//vstřelil//</i>	<i>Tuto branku nám daroval / předal Lukáš.</i>
<i>//vsítil//</i>	<i>Tuto novou branku nám dal (= daroval) Lukáš.</i>
<i>Rosický nastřílel pět branek.</i>	

¹⁸ tabulka převzata od RADIMSKÝ, Jan (2010: 91). Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem

Autor zde dochází k závěru, že aktualizace dějového a konkrétního významu se odděluje v případě, kdy jsou oba významy dostatečně lexikalizované. V takovém případě je dějový i konkrétní význam takového substantiva uveden ve slovníku, kde u dějového jména je uvedeno i kategoriální sloveso, se kterým dané dějové jméno vstupuje do VNP. J. Radimský (2010: 92) uvádí jako příklad francouzské substantivum *cheval* jehož konkrétní význam je uveden ve slovníku *Le petit Robert* jako *kůň* (sub 1 – „*grand mammifère ongulé [...]*“) a dějový význam jako *jízda na koni* (sub 3 – „*équitation*“) + konstrukce s kategoriálním slovesem (*faire du cheval* – *věnovat se jízdě na koni*) + jiné konstrukce (*aimer le cheval* – *mít rád jízdu na koni*, *bottes de cheval* – *jezdecké boty*).

Důležitost autor přikládá také rozlišení posesivního a subjektového genitivu, kde větu: „*La douche de Cindy nue.*“ je třeba překládat jako „*Sprchování (nikoli sprcha) nahé Cindy.* Avšak konstrukce typu *le cheval de Max* interpretujeme jednoznačně jako posesivní genitiv, tedy *Maxův kůň* (nikoli *jezdectví*).

Pokud tedy existuje zároveň dějový i konkrétní význam, který se aktualizuje odděleně, nemůžeme na taková substantiva nazírat jako na „konkrétní jména predikativní“. Pokud bychom přihlíželi pouze k dějovému významu těchto podstatných jmen, mohli bychom říci, že jejich vlastnosti jsou stejné jako vlastnosti jiných predikativních jmen, ale existence polysémie (tedy i konkrétního významu) ztěžuje transformační testy. (J. Radimský 2010: 93).

b) Souběžná aktualizace významů

Substantiva se souběžnou aktualizací konkrétního a predikativního významu můžeme chápat dvěma způsoby:

- 1) jako kombinaci kategoriálního slovesa s dějovým jménem ($V_{\text{kat.}} + N_{\text{pred.}}$)
- 2) jako kombinaci predikativního slovesa se jménem konkrétním ($V_{\text{pred.}} + N_{\text{konkr.}}$)

VNP s konkrétními substantivy¹⁹

VNP	Syntetické sloveso	VNP	Syntetické sloveso
signer un contrat	contracter	podepsat smlouvu	domluvit se (uzavřít smlouvu)
faire / dresser / établir une facture	facturer	vystavit fakturu	(vy)fakturovat
adresser une lettre d'excuse à qn.	s'excuser (auprès de qn.)	zaslat omluvenku	omluvit se
présenter une lettre d'excuse à qn.	s'excuser (auprès de qn.)	předložit omluvenku	omluvit se
présenter une demande écrite	demander	předložit písemnou žádost	požádat
faire une photo	photographier	udělat / pořídit fotografii	(vy)fotografovat
avoir une blessure	être blessé	mít zranění	být zraněn (zranit se)
faire une marque	marquer	udělat značku	označit
porter une marque	être marqué	mít (nést) značku	být označen

J. Radimský (2010: 94) zde dochází k závěru, že výše uvedená jména mají dvě hlavní společné vlastnosti:

- 1) jedná se o jména s konkrétním a současně i rezultativním významem
- 2) rezultativní význam zajišťují tzv. doprovodná slovesa (*verba efficiendi*), která aktualizují jejich dějový význam

V případě souběžné aktualizace lze tedy skutečně hovořit o konkrétních jménech predikativních.

Vymezení konkrétních jmen není snadnou záležitostí, neboť nemalý počet substantiv se vyznačuje polysémií, která ztěžuje finální interpretaci daného substantiva. Otázkou tedy je, která substantiva budeme považovat za konkrétní. Nabízí se zde několik možností:

1. konkrétní substantiva, která nejsou zároveň ani dějová ani rezultativní
2. rezultativa, která mají zároveň konkrétní význam
3. dějová jména s druhotným konkrétním významem

¹⁹ tabulka převzata od RADIMSKÝ, Jan (2010: 94). Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem

Všechny tři z uvedených kategorií jsou pro tuto práci relevantní, neboť všechny zahrnují konkrétní substantiva. Je však nutné podotknout, že dějová jména s druhotným konkrétním významem nelze považovat za konkrétní jména predikativní ve vlastním slova smyslu v případě, že se oba významy aktualizují odděleně (*dát bránku x rozbít branku*).

b. Deadjektivní predikativní jména

Deadjektivní substantiva jsou odvozená od přídavných jmen (adjektiv). D. Šlosar (2003: 133-140) dále dělí tato substantiva na dvě podskupiny:

- názvy nositelů vlastností (pojmenování konkrétních substancí na základě vlastnosti nebo vztahu vyjádřeného adjektivem, např. *hříšník, lakomec, centrála*),
- názvy vlastností (pojmenování, která vlastnost či vztah, vyjádřené fundujícím adjektivem, chápáné jako příznak substance, převádějí do slovního druhu substantiv, přičemž se příznak pouze emancipuje od svého nositele a chápe se jako nezávislý, např. *chudoba, autonomie*)

J. Radimský (2010: 70) dále ukazuje, že názvy vlastností mohou tvořit VNP. Tento fakt demonstruje na příkladu pozitivního redukčního testu substantiva *kritičnost* (odvozeno od adjektiva *kritický*).

Tento článek se vyznačuje kritičností.

Kritičnost, již se tento článek vyznačuje.

Kritičnost tohoto článku.

C. VNP vs. frazeologismy

Vycházíme-li z tvrzení, že „VNP je specifické syntaktické spojení s vlastními prediktabilními rysy, které je odlišují od frazeologismů i od volného spojení slovesa s objektem,“ (Radimský: 2010) pak je třeba tyto rozdíly vymezit.

Odlišnost spočívá například v kompozicionalitě významu, která platí pro VNP, ale nikoliv pro frazeologismy. Jedná se o jev, kdy „význam celého výrazu je funkcí významů jeho částí.“²⁰ Jinými slovy lze říci, že pokud jsme schopni odvodit význam verbo-nominálního spojení z jeho jednotlivých částí, pak je význam kompozicionální.

U frazeologismů hovoříme naopak o nekompozicionalitě významu neboť u takovýchto spojení není možné vyvodit jeho význam z jednotlivých částí.

Dalším rozdílem mezi frazeologismy a VNP je například existence synonymních řad.

Zatímco VNP tvoří synonymní řady, u frazeologismů je tato možnost blokována.

(1) *černá* *skříňka* (v letadle)

**tmavá* **schránka*

**krabička*

(2) *mít* *námítku (námítky)*

adresovat

formulovat

hledat

podat

předestřít

uplatnit

utrousit

uvést

vyslovit

vyslovovat

vznášet

*vznést*²¹

Frazeologismy také z principu nemohou prokázat pozitivní výsledek v redukčním testu, což samo o sobě souvisí s nekompozicionalitou významu takové jednotky. Sloveso zde hraje klíčovou roli pro utvoření požadovaného významu a není ho tedy možné bez

²⁰ Mojmir Dočekal (2017): KOMPOZICIONALITA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

²¹ příklady převzaty od RADIMSKÝ, Jan (2010: 163). Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem

ztráty významu vynechat. Tento jev můžeme pozorovat na příkladu VNP *faire l'analyse* a na frazeologismu *faire la peau*:

faire l'analyse / dělat analýzu, analyzovat (VNP)

Elle a fait l'analyse des diverses causes de l'immigration.

L'analyse des diverses causes de l'immigration qu'elle a fait...

Son analyse des diverses causes de l'immigration. ✓

x

faire la peau / „oddělat koho“ (frazeologismus)

Je voulais faire la peau à mes envahisseurs.

*La peau que je voulais faire à mes envahisseurs.

*Ma peau à mes envahisseurs.

Zatímco u VNP vychází redukční test pozitivně, u frazeologismu je tomu naopak a jak můžeme vidět výše na příkladu *faire la peau*, frazeologismus není možné ani relativizovat.

Gaston Gross (1996) uvádí ve své publikaci *Les expressions figées en français* další restriktce týkající se frazeologismů. Jedná se o blokaci následujících transformačních vlastností:

- 1) pasivace (passivation)
- 2) pronominalizace (pronominalisation)
- 3) odloučení (détachement)
- 4) extrakce (extraction)
- 5) relativizace (relativisation)

Uplatnění těchto transformací na volné spojení slovesa s objektem je možné:

L'enfant a lu ce livre. / Dítě četlo tuto knihu.

- passivation: *Ce livre a été lu par l'enfant.*

- pronominalisation: *L'enfant l'a lu.*
- détachement: *Ce livre, l'enfant l'a lu.*
- extraction: *C'est ce livre que l'enfant a lu.*
- relativation: *Le livre que l'enfant a lu.*

Avšak uplatnění těchto transformací na frazeologismus možné není:

Il fait la manche dans le métro. / Žebrá v metru.

- *La manche est faite par lui dans le métro.
- *Il l'a fait dans le métro.
- *La manche, il l'a fait dans le métro.
- *C'est la manche qu'il a fait dans le métro.
- *La manche qu'il a fait dans le métro.

2. Metodologie a práce s korpusem

Účelem této diplomové práce je najít reprezentativní vzorek verbo-nominálních spojení s konkrétním substantivem a zjistit, v čem jsou jejich syntaktické vlastnosti obdobné vlastnostem verbo-nominálního predikátu (VNP) a v čem se naopak liší. Vzorek zmíněných verbo-nominálních spojení byl vyexcerpován z korpusu FrWac, který je po bezplatné registraci volně dostupný přes Český národní korpus²². Jedná se o francouzský korpus o velikosti 1,6 miliard slov, který byl vytvořen na základě dat získaných z internetu a byl pos-taggován a lemmatizován pomocí nástroje Tree Tagger²³.

A. Práce s korpusem

Vzhledem k faktu, že francouzština má malý počet velmi obecných kategoriálních sloves (avoir, faire, donner, prendre, atp.), zvolili jsme pro náš výzkum metodu, která směřuje od kategoriálního slovesa k predikativnímu jménu. Vybrali jsme tedy pět obecných kategoriálních sloves to sice:

- faire
- donner
- prendre
- mettre
- tenir

Následně jsme každé z těchto sloves dosadili do následujícího CQL (*corpus query language*) dotazu pro korpus FrWac:

```
[lemma="faire"] [lemma="le"] [tag="N.*"]
```

Vyhledávali jsme tedy lemmatizovaný tvar slovesa (tj. dané sloveso v jakémkoliv jeho tvaru) kombinovatelný s jakýmkoliv podstatným jménem s určitým členem (jak pro

²² <http://www.korpus.cz>

²³ <http://wacky.sslmit.unibo.it/doku.php?id=corpora>

mužský, tak pro ženský rod zároveň²⁴). Následně jsme z vyhledaných výsledků vytvořili frekvenční seznam, který demonstruje, jaké spojení kategoriálního slovesa se substantivem je v rámci korpusu nejfrekventovanější. Níže uvedená tabulka ukazuje, že v rámci spojení V+N (sloveso + substantivum) je celkově nejfrekventovanější sloveso *faire*.

Celkový počet výskytů V + N

	sloveso	celkový počet výskytů (V + N) v korpusu FrWac (počet typů)
1	faire	13767
2	prendre	7684
3	mettre	7510
4	donner	6239
5	tenir	3587

Ukázka prvních 50 vyhledaných spojení V+N se slovesem faire

	lemma (faire + N)	freq.
1	objet	110155
2	point	21502
3	choix	11696
4	tour	10385
5	demande	8781
6	différence	7142
7	lien	4572
8	fête	4037
9	part	4004
10	connaissance	3907
11	expérience	3537
12	preuve	3388
13	bilan	3273
14	un	3149
15	@card@	3134
16	promotion	2880
17	guerre	2876
18	amour	2876
19	écho	2630
20	course	2585
21	acquisition	2433
22	ménage	2295

²⁴ lemmatizovaný tvar členu *le* zahrnuje jak mužský rod (*le*) tak ženský rod (*la*) a zároveň také množné číslo (*les*)

23	bonheur	2285
24	effort	2194
25	premier	2188
26	chose	2120
27	impasse	1996
28	affaire	1990
29	économie	1985
30	force	1942
31	unanimité	1928
32	pari	1895
33	test	1823
34	déplacement	1743
35	synthèse	1577
36	queue	1560
37	tri	1545
38	travail	1511
39	démonstration	1435
40	reste	1341
41	éloge	1313
42	succès	1302
43	hypothèse	1290
44	honneur	1272
45	loi	1226
46	jeu	1200
47	constat	1116
48	calcul	1074
49	voyage	1062
50	inventaire	1051

Z uvedeného frekvenčního seznamu je patrné, že ani z daleka neobsahuje pouze „konkrétní“ jména, ale naopak zahrnuje velké množství dějových substantiv, která se běžně ve VNP uplatňují.

Pro eliminaci dějových jmen z frekvenčního seznamu jsme použili metodu konfrontace se seznamem deverbálních jmen.²⁵ Tento seznam tvoří morfologicky příbuzné dvojice (V + N) např. *abdiquer – abdication*. V mnoha případech se nejedná pouze o dvojice, ale o celou sérii morfologicky příbuzných jmen:

accoler – accolade – accolage – accolement – accolerie

Nejčastěji se zde vyskytují substantiva se suffixy *-tion*, *-age* a *-ment*.

²⁵seznam dostupný na: <http://redac.univ-tlse2.fr/lexiques/verbaction.html>

Avšak i po eliminaci těchto dějových jmen se v našem frekvenčním seznamu vyskytovala abstrakta (jako např. *amour, bonheur, honneur, joie, richesse* atp.). Z tohoto důvodu jsme nuceni vybírat ze seznamu konkrétní podstatná jména ručně, což ovšem přináší další úskalí, kterým je samotná definice konkrétního jména, která, jak ukazuje následující podkapitola, se jeví jako značně problematičtá.

Pro podrobnější výzkum jsme blíže studovali pouze sloveso *faire*, které vykazuje nejvyšší počet výskytů v korpusu v rámci spojení V+N.

B. Konkrétní vs. abstrakta

Konkrétní a abstraktní substantiva definuje František Čermák ve své publikaci²⁶ následovně:

Konkrétní: slovo (zvl. substantivum) vztažené ke smyslovým datům a mající fyzický denotát, *pes, stůl, voda*

Abstraktum: slovo vztažené ke kulturním datům s nefyzickým denotátem, který nelze obvykle vztáhnout k nějaké entitě přímočaře, ale k entitě chápané jako vymezené jistým místem, uzlem v celém (mikro)systému (kulturních, abstraktních) vztahů, *chytrost, zákon, myslet*

Mezi sémiotickými a jazykovými termíny jsou ovšem přesahy: abstraktní konkrétní (slova jako typy), např. *zvíře*, a konkrétní s nereálným denotátem, např. *anděl*

Nový encyklopedický slovník češtiny popisuje tato antonyma takto:

Konkrétní:

V tradiční jazykovědě substantivum mající denotát fyzické povahy; jako jazyková kategorie obtížně definovatelné, podobně jako jeho protipól abstraktum. Konkrétní označují takové třídy objektů, jejichž prvky jsou smyslově vnímatelné

²⁶ Čermák František (2011:28), Jazyk a jazykověda

a časoprostorově lokalizovatelné a o nichž říkáme, že existují (*lékař, kočka, kapesník*).²⁷

Abstraktum:

V tradiční jazykovědě substantivum postrádající denotát fyzické povahy; jako jazykové kategorie obtížně definovatelné. Abstrakta označují vlastnosti (*lenost, krása*), děje (*běh, plavání*), stavy (*bdění, spánek*) n. propozice (*podmínka, okolnost*) jako třídy „objektů“, tj. jako něco, k čemu lze referovat buď jako ke třídě, nebo k prvku/prvkům třídy. Např. abstrakta dějová (a stavová) označují třídy „objektů“, jejichž prvky jsou stejně jako u konkrétní vnímatelné a časoprostorově lokalizovatelné, ale na rozdíl od konkrétní o nich neříkáme, že existují, nýbrž že se uskutečňují, trvají nebo nastávají: *Petr opět zvítězil. Jeho vítězství nás nepřekvapilo.*

Mezi abstrakty a konkréty dochází k přechodům, hranice však nejsou ostré a nejsou vymezovány jednotně; diagnostický test v podstatě neexistuje.²⁸

Definice se tedy shodují v tom, že konkrétní substantivum by mělo označovat fyzicky hmatatelnou věc, zatímco abstraktum označuje věc nehmatatelnou (encyklopedický slovník češtiny navíc přidává vlastnost smyslové a časoprostorové vnímatelnosti). Z výše zmíněné definice však také vyplývá, že konkrétní jako takové v podstatě nelze přesně definovat neboť hranice mezi konkréty a abstrakty nejsou definovány. Rozlišení konkrétních a abstraktních substantiv je tedy záležitostí individuálního vnímání mluvčího-posluchače jazyka.

Vymezení konkrétních jmen není snadnou záležitostí, neboť nemalý počet substantiv se vyznačuje polysémií, která ztěžuje finální interpretaci daného substantiva. Otázkou tedy je, která substantiva budeme považovat za konkrétní. Po eliminaci abstraktních substantiv se zde nabízí několik možností:

1. konkrétní substantiva, která nejsou zároveň ani dějová ani rezultativní

²⁷ Zdeňka Hladká (2017): KONKRÉTUM. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

²⁸ Zdeňka Hladká (2017): ABSTRAKTUM. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

2. rezultativa, která mají zároveň konkrétní význam
3. dějová jména s druhotným konkrétním významem

Všechny tři z uvedených kategorií jsou pro tuto práci relevantní, neboť všechny zahrnují konkrétní substantiva. Je však nutné podotknout, že dějová jména s druhotným konkrétním významem nelze považovat za konkrétní jména predikativní ve vlastním slova smyslu v případě, že se oba významy aktualizují odděleně (*dát bránku x rozbít branku*).

C. Problematika determinantu ve verbonominálních spojeních s konkrétním substantivem

Problematickým jevem ve verbonominálních spojeních s konkrétním substantivem je také otázka determinantu. V naší práci jsme zvolili postup vyhledávání verbonominálních spojení v korpusu FrWac s určitým členem, nicméně je třeba zohlednit chování daného spojení pro každý determinant zvlášť (určitý člen, neurčitý člen, nulový člen).

V některých případech totiž nastává situace, kdy dané spojení nabývá jiného významu v závislosti na volbě determinantu. Příkladem tohoto jevu je verbonominální spojení *faire l'école / faire une école / faire école*, které nabývá jiného významu vždy v závislosti na volbě determinantu a v některých případech i v závislosti na dalším kontextu (*faire l'école bussonière*).

Tento jev se však vyskytuje pouze u některých verbonominálních spojení s konkrétním substantivem, v jiných případech je volbou determinantu rozlišena pouze jistá (ne)určitost výpovědi (*faire la liste / faire une liste*) a samotný význam verbonominálního spojení změněný není.

Dalším problematickým aspektem je neurčitý člen v relativizaci věty (což je nezbytný krok k utvoření redukčního testu) a dále potom v redukčním testu samotném.

La mairie a fait une loi.

La loi que la mairie a fait.

La loi de la mairie.

V takovém případě je nutné změnit neurčitý člen na určitý neboť výpověď se stává blíže určenou a není tedy možné opakovat neurčitý člen jako v původní větě.

Záměna neurčitého členu za určitý však není vždy možná, respektive v některých případech odlišuje užití (ne)určitého členu významově odlišná spojení.

Paul fait une fin (=“se marie“).

* La fin qu'a faite Paul [est triste].²⁹

²⁹ GIRY-SCHNEIDER, Jacqueline (1987: 33)

3. Výzkum

V následující kapitole se zaměříme na samotný výstup našeho výzkumu, jímž je analýza vyexcerpovaných verbo-nominálních spojení s konkrétním substantivem. Analýze jsme podrobili sloveso *faire*, které vykazuje v korpusu FrWac nejvyšší frekvenci výsktů ve spojení se s různými konkrétními substantivy. Z frekvenčního seznamu, který jsme získali excerpcí z korpusu FrWac, jsme pro naši analýzu použili prvních 40 nejfrekventovanějších konkrétních podstatných jmen a v různých kontextech (tak jak se v korpusu vyskytují) jsme je podrobili nejprve testům dějovosti (Gross, Kiefer), redukčnímu testu a testu koreference subjektů.

Příklad testování:

– faire le signe / dát znamení

Man avait bien fait les signes avec ses mains.	→ zasazení V+N _{Konk.} do kontextu
Les signes que Man avait bien fait avec ses mains.	→ relativizace věty
Les signes de Man avec ses mains. ✓	→ redukční test (pozitivní)
Man avait bien fait les signes (*de Paul) avec ses mains. ✓	→ test koreference subjektů (pozitivní)

Substantiva jsou dále rozdělena na 3 skupiny:

- substantivum mající pouze konkrétní význam
- substantiva mající eliptický dějový význam
- substantivum mající konkrétní, ale i dějové čtení
- substantivum, které s daným slovesem tvoří ustálené spojení (fraiseologismus)

Seznam zkoumaných substantiv

	lemma (faire + N)	freq.
1	objet	110155
2	point	21502
3	test	1823
4	loi	1226
5	jeu	1200
6	cuisine	1035
7	lumière	884
8	vaisselle	741
9	liste	684
10	chemin	570
11	lit	526
12	yeux	497
13	main	483
14	tête	422
15	route	409
16	école	401
17	magasins	392
18	photo	380
19	marché	375
20	avocat	374
21	malle	335
22	peau	329
23	cour	326
24	signe	319
25	don	317
26	pont	314
27	couverture	297
28	aumône	297
29	fortune	296
30	navette	295
31	film	293
32	siège	289
33	pied	273
34	boutiques	272
35	poids	267
36	place	258
37	touche	257
38	trou	250
39	chantre	246
40	dos	243

a) substantiva mající konkrétní význam

Za substantiva mající konkrétní význam považujeme taková, která vykazují negativní výsledky v testech dějovosti.

1) *faire le point / faire un point / faire point* (v korpusu se vyskytuje jako *negace ne faire point*)

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ×
 - Le point a commencé à 13 heures. ×
 - Le point a duré 8 heures. ×
 - Le point s'est terminé à 15 heures. ×
 - Le point s'est produit vers 15 heures. ×
- Le colloque fait le (un) point³⁰ des travaux et débats des sociologues.
- Konference dělá závěry prací a debat sociologů.

Le point que le colloque a fait...

Le point du colloque. × *ztráta původního významu*

Le colloque fait le point (*de Paul) des travaux et débats des sociologues. ✓

V případě spojení *faire le point* nelze hovořit o VNP neboť redukční test je negativní. Je to dáno zejména tím, že substantivum *point* je značně polysémní³¹. Z tohoto důvodu je značně problematické vyvodit správný význam bez připojeného slovesa a souvisejícího kontextu. Dalo by se tedy říci, že výše zmíněném kontextu je spojení *faire le point* spíše záležitostí frazeologie.

- Pour les yeux , ils sont normalement rouge (toujours grace a l' encre) il suffit de faire un point blanc au milieu des yeux.
- Oči jsou obvykle červené (díky inkoustu). Stačí doprostřed očí udělat bílou tečku.

³⁰ Trésor de la langue française informatisé: *Déterminer le degré d'avancement d'une question, le degré d'évolution d'une situation.*

³¹ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/point/62002?q=point#61304>

V tomto kontextu pozorujeme zcela jiný význam substantiva *point* (tečka). Nejedná se zde však o jakkoliv ustálené spojení, nýbrž o volné spojení slovesa *faire* s předmětem.

2) *faire la loi / faire une loi / faire loi*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : ANO
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ×
 - La loi a commencé vers 9 heures. ×
 - La loi a duré 2 heures. ×
 - La loi s'est terminé à 14 heures. ×
 - La loi s'est produit vers 13 heures. ×

○ Les minorités font la loi en cette matière.

➤ Menšiny v této věci vládnou.

La loi que les minorités font en cette matière.

Leur loi en cette matière. ✓

Les minorités font la loi (*du gouvernement) en cette matière. ✓

Spojení *faire la loi*³² vykazuje ve výše zmíněném kontextu pozitivní výsledky jak v redukčním testu, tak v testu koreference subjektů. Dalo by se tedy říci, že spojení vykazuje znaky VNP.

○ Nous souhaitons faire une loi pour dix ans.

➤ Přáli bychom si vytvořit (vypracovat) zákon na deset let.

La loi pour dix ans que nous souhaitons faire...

Notre loi pour dix ans que nous souhaitons. ✓

Nous souhaitons faire une loi (*du gouvernement) pour dix ans. ✓

³² Trésor de la langue française informatisé: *Dictier/donner/faire/imposer la (sa) loi*. Commander, avoir une autorité et la faire peser sur autrui pour lui imposer sa volonté.

Stejné výsledky vykazuje také spojení *faire une loi*, jelikož redukční test i test koreference subjektů vykazuje pozitivní výsledek.

○ L'opinion des électeurs fera loi.

➤ Názor voličů bude rozhodující.

– ustálené spojení: testy podle G. Grosse (1995)

L'opinion des électeurs fera loi.

– Loi a été faite par l'opinion des électeurs. ×

– L'opinion la fera. ×

– Loi, l'opinion des électeurs la fera. ×

– C'est loi que l'opinion des électeurs fera. ×

– Loi que l'opinion des électeurs fera. ×

Spojení *faire loi* vykazuje znaky ustáleného spojení a nemůže tedy kandidovat na VNP.

3) *faire la liste / faire une liste / faire liste*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE

- změna významu v závislosti na kontextu : NE

- testy dějovosti: ×

- La liste a commencé vers 9 heures. ×

- La liste a duré 2 heures. ×

- La liste s'est terminé à 14 heures. ×

- La liste s'est produite vers 13 heures. ×

○ Il fait (la) (une) liste exhaustive des sons...

➤ Vytváří vyčerpávající seznam zvuků...

La liste exhaustive des sons qu'il a fait...

Sa liste exhaustive des sons. *posesivní interpretace*

Sa liste exhaustive des sons à 14 heures. ✓ *lze vyloučit přidáním kontextu*

Il fait la liste exhaustive (*de Paul) des sons. ✓

V případě spojení *faire la liste / faire une liste / faire liste* vychází redukční test i test koreference subjektů pozitivně. Užití (ne)určitého členu je zde pouze otázkou (ne)určitosti výpovědi a neodlišuje významově rozdílná spojení.

4) *faire le chemin / faire un chemin / faire chemin*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ×
 - Le chemin a commencé vers 9 heures. ×
 - Le chemin a duré 2 heures. ×
 - Le chemin s'est terminé à 14 heures. ×
 - Le chemin s'est produit vers 13 heures. ×

○ Alain a fait le chemin jusque nous.

➤ Alain šel (kráčel) až k nám.

Le chemin que Alain a fait jusque nous...

Son chemin jusque nous. ✓

Alain a fait le chemin (*de Paul) jusque nous. ✓

U spojení *faire le chemin* je patrné, že transformační testy jsou pozitivní a dalo by se tedy říci že se jedná o VNP.

○ Le commerce sur Internet fait un chemin difficile pour trouver sa place.

➤ Internetový obchod urazil nelehkou cestu, než našel své místo.

Le chemin difficile que le commerce sur internet fait pour trouver sa place...

Le chemin difficile du commerce sur internet pour trouver sa place. ✓

Le commerce sur Internet fait un chemin (*du gouvernement) difficile pour trouver sa place. ✓

Spojení *faire un chemin* rovněž vykazuje pozitivní výsledky v transformačních testech.

- Ils feront chemin ensemble jusqu' à Xuanhua.
- Půjdou (pojedou) spolu až do Xuanhua.

Chemin qu' ils feront ensemble jusqu' à Xuanhua.

Leur chemin ensemble jusqu' à Xuanhua. ✓

Ils feront chemin (*de Paul) ensemble jusqu' à Xuanhua. ✓

Spojení *faire chemin* stejně jako *faire le chemin* nebo *faire un chemin* vykazují pozitivní výsledky v redukčním testu i v testu koreference subjektů.

5) *faire le lit / faire un lit*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ×
 - Le lit a commencé vers 9 heures. ×
 - Le lit a duré 2 heures. ×
 - Le lit s' est terminé à 14 heures. ×
 - Le lit s' est produit vers 13 heures. ×

- Marie a fait le lit.
- Marie ustlala postel.

Le lit que Marie a fait...

Le lit de Marie. × *vytrácí se význam stlaní postele*

Marie a fait le lit (de Paul). ×

V případě spojení *faire le lit (ustlat postel)*, vychází transformační testy negativně.

- L' alcoolisme fait le lit de la tuberculose.
- Alkoholismus zvyšuje riziko vzniku tuberkulózy. (podporuje rozvoj)
- ustálené spojení: testy podle G. Grosse (1995)

- Le lit de la tuberculose est fait par l'alcoolisme. ×
- L'alcoolisme le fait. ×
- Le lit de la tuberculose, l'alcoolisme le fait. ×
- C'est le lit de la tuberculose que l'alcoolisme fait. ×
- Le lit de la tuberculose que l'alcoolisme fait. ×

V tomto kontextu interpretujeme spojení *faire le lit* jako *zvyšovat riziko vzniku*. Jedná se zde o ustálené spojení, což dokazují transformační blokace.

- Le bois de sapin sert à faire les (des) lits.
- Jedlové dřevo slouží k výrobě postelí.

Le menuisier fait le lit du bois de sapin.

Le lit que le menuisier a fait du bois de sapin....

Son lit du bois de sapin. × *ztráta významu výroby postele*

Le menuisier fait le lit (de Paul) du bois de sapin. ×

Ve výše zmíněném kontextu, kde spojení *faire le lit* překládáme jako *vyrobit postel*, nelze hovořit o VNP neboť redukční test způsobil ztrátu původního významu. Je tedy zřejmé, že sloveso *faire* zde plní funkci plnovýznamového slovesa a nikoliv kategoriálního. Spojení *faire le lit* je možné v určitých kontextech překládat jako *ustlat postel*. I v tomto kontextu jsou však transformační testy negativní. V tomto případě se jedná o spojení, které je určité míry ustálené. Syntaktické transformace jsou sice možné:

Léa a fait le lit.

- Le lit a été fait par Léa.
- Léa l'a fait.
- Ce lit, Léa l'a fait.
- C'est ce lit que Léa a fait.
- Le lit que Léa a fait.

Nicméně narážíme zde na nekompozicialitu významu (význam celého spojení nelze vyvodit z jeho jednotlivých částí). Ze sémantického hlediska je toto spojení ustálené.

6) *faire les yeux / faire les yeux doux*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE

- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ×
 - Les yeux ont commencé à 13 heures. ×
 - Les yeux ont duré 8 heures. ×
 - Les yeux se sont terminés à 15 heures. ×
 - Les yeux se sont produits vers 15 heures. ×
- J' ai juste oublié de faire les yeux et la bouche alors je les ai fais en dernier.
- Skoro jsem zapomněl udělat (vytvořit) oči a pusy, tak jsem je udělal jako poslední.

Les yeux que j'ai oublié de faire...

Les yeux oubliés. × *ztráta významu*

Jelikož ve výše uvedeném kontextu významu způsobuje aplikace redukčního testu ztrátu původního významu, je zřejmé, že sloveso faire plní roli plnovýznamového slovesa a nikoliv kategoriálního.

- J' ai fait les yeux doux au vendeur.
- Dělala jsem oči na prodavače. (*hledět žádostivě, koketně*)

Les yeux doux que j'ai fait au vendeur...

Mes yeux doux au vendeur. ×

U spojení *faire les yeux doux*, které překládáme jako *dělat na někoho oči* narážíme na nekompozicionalitu významu jednotky To naznačuje, že se jedná o sémanticky ustálené spojení, přestože syntaktické transformace (které jsou pro ustálená spojení typicky blokované) jsou zde možné:

J' ai fait les yeux doux au vendeur.

- Les yeux doux ont été faits au vendeur par moi. ✓
- Je les ai fait au vendeur. ✓
- Ces yeux doux, je les ai fait au vendeur. ✓
- Ce sont ces yeux doux que j'ai fait au vendeur. ✓
- Les yeux doux que j'ai fait au vendeur. ✓

7) *faire les magasins / faire des magasins / faire magasins* (v korpusu se nevyskytuje)

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ×
 - Les magasins ont commencé à 14 heures. ×
 - Les magasins ont duré 3 heures. ×
 - Les magasins se sont terminés à 14 heures. ×
 - Les magasins se sont produits vers 15 heures. ×

○ Aurelie aime faire les (des) magasins pour s' acheter des pulls...

➤ Aurelie ráda chodí po obchodech a nakupuje svetry...

Les magasins que Aurelie aime faire pour s' acheter des pulls...

Les magasins aimés par Aurelie pour s' acheter des pulls... × *ztráta významu*

Aurelie aime faire les magasins (de Luc) pour s' acheter des pulls... ×

Spojení *faire les magasins / faire des magasins* nevykazuje žádné známky VNP, jelikož transformační testy jsou negativní.

8) *faire la photo / faire une photo / faire photo*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti:
 - La photo a commencé 6h. ×
 - La photo a duré 4h. ×
 - La photo s' est terminé hier. ×
 - La photo s' est produit à 5h. ×

○ La semaine prochaine , on fait les photos du mariage (j' ai dû mal à imaginer que c' est déjà là).

- Příští týden fotíme svatbu (nemohu uvěřit tomu, že už je to tady).

Les photos du mariage, qu'on fait la semaine prochaine.

Nos photos du mariage la semaine prochaine. × *splynutí s posesivním genitivem*

- J' ai fait une photo devant l' opera de Lille.
- Udělal jsem fotku před operou v Lille.

J' ai fait une photo devant l' opera de Lille.

La photo que j'ai fait devant l'opéra de Lille.

Ma photo devant l'opéra de Lille. × *nejednoznačná interpretace posesivního genitivu*

Ma photo devant l'opéra de Lille à 16 heures. → *lze vyloučit kontextem*

J' ai fait une photo (de Paul) devant l' opera de Lille. ×

- Ok j' ai compris ton besoin j' ai pas ma selle sous la main pour te faire photo des sanglons ...
- Ok pochopila jsem co bys ráda, nemám u sebe telefon abych ti pásky vyfotila.
 - nestandardní gramatika

U spojení *faire la photo / faire une photo / faire photo* naráží transformační testy na problém spynutí subjektového genitivu s posesivním. Redukční test zde lze interpretovat jako pozitivní v případě přidání dalšího kontextu. Test koreference subjektů je nicméně negativní. Podstatným poznatkem však zůstává, že ve verbonominálním spojení *faire la photo* dochází k souběžné aktualizaci konkrétního a rezultativního významu. (Radimský J., 2010: 95) Substantivum *photo* lze interpretovat jako substantivum s konkrétním významem a zároveň jako výsledek děje (fotka = výsledek děje/procesu fotografování). Sloveso *faire* zde hraje roli tzv. *verba efficiendi*, které aktualizuje dějový význam substantiva *photo*.

9) *faire la couverture / faire une couverture / faire couverture*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE

- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: × (pokud substantivum *couverture* chápeme jako *obal, pokrývka* a nikoliv jako dějové jméno *proces pokrývání*)
 - La couverture a commencé à 6 heures. ×
 - La couverture a duré 2 heures. ×
 - La couverture s'est terminée à 15 heures. ×
 - La couverture s'est produite vers 16 heures. ×
- ...elle avait fait la couverture de Vogue USA en décembre 1998 ...
 - Vytvářela přebal časopisu Vogue USA v prosinci 1998...

Léa fait la couverture de Vogue.

La couverture de Vogue que Léa a fait..

Sa couverture de Vogue. × *posesivní interpretace*

Sa couverture de Vogue à 15 heures. ✓ *lze vyloučit přidáním kontextu*

Léa fait la couverture (*de Paul) de Vogue. ✓

V případě spojení *faire la couverture* lze ve výše uvedeném kontextu pozorovat určité znaky VNP. Test koreference subjektů je pozitivní a redukční je po přidání dalšího kontextu jeví také pozitivně.

- Elle a fait ces petits chaussons à la main et est actuellement en train de faire une couverture pour notre future petite princesse.
- Ručně vytvořila tyto malé trepky a teď dělá (vyšívá, plete) deku pro naši budoucí malou princeznu.

Elle est en train de faire une couverture pour notre princesse.

La couverture pour notre princesse qu'elle est en train de faire,...

Sa couverture pour notre princesse. × *vytrácí se význam*

Spojení *faire une couverture* nevykazuje ve výše zmíněném kontextu žádné známky VNP, jelikož transformační testy jsou negativní. Jedná se zde o volné spojení slovesa *faire* s předmětem.

10) *faire la fortune / faire une fortune / faire fortune*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : ANO
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ×
 - La fortune a commencé à 8h. ×
 - La fortune a duré 2h. ×
 - La fortune s'est terminée à 14h. ×
 - La fortune s'est produite à 15h. ×
- Cette période a néanmoins fait la fortune des ports.
 - Toto období nicméně proslavily přístavy.

La fortune que cette période a fait des ports...

La fortune des ports de cette période. × *ztráta významu*

V tomto případě způsobuje vynechání slovesa *faire* ztrátu původního významu.

- Découvrez comment s' amuser , se divertir et avoir un réseau social en ligne peut vous faire gagner de l' argent ! Soyez parmi les premiers à découvrir avec quelle puissance vous pouvez faire une fortune avec ce simple système !
- Objetez jak se bavít. Odreagovat se a mít online sociální síť vám může vydělat peníze! Buďte mezi prvními, kteří objeví, jak lze tímto jednoduchým způsobem vydělat jmění.

Une fortune que vous pouvez faire avec ce simple système !

Votre fortune avec ce simple système. × *ztráta významu*

Také u spojení *faire une fortune* se po vynechání slovesa *faire* původní význam vytrácí.

- Ils décident alors de solliciter l' aide d' un oncle , Howard , qui a fait fortune aux Etats-Unis.
- Rozhodli se požádat o pomoc strýčka Howarda, který zbohatl ve Spojených státech.

Oncle Howard a fait fortune aux États-Unis.
La fortune que l'oncle Howard a fait aux États-Unis...
Fortune de l'oncle Howard aux États-Unis. × *vytrácí se význam zbohatnutí*

Spojení *faire la fortune / faire une fortune / faire fortune* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP, jelikož transformační testy jsou negativní.

Des bus font la navette de l'aéroport au centre-ville.
La navette de l'aéroport au centre-ville que les bus ont fait...
La navette de l'aéroport au centre-ville des bus. ✓
Des bus font la navette (*des trains) de l'aéroport au centre-ville. ✓

Spojení *faire la navette / faire une navette / faire navette* vykazuje známky VNP, jelikož transformační testy jsou pozitivní.

11) *faire les boutiques / faire des boutiques*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ×
 - Les boutiques ont commencé hier soir. ×
 - Les boutiques ont duré 5 h. ×
 - Les boutiques se sont terminé vers 15h. ×
 - Les boutiques se sont produit à 16h. ×
- Nous avons donc fait les (des) boutiques de la rue des Archives et du Marais .
- Chodili jsme tedy po obchodech na ulicích Archives a Marais.

Les boutiques de la rue des Archives et du Marais que nous avons fait sont ouvertes.
Nos boutiques de la rue des Archives et du Marais. × *ztráta významu*

Spojení *faire les boutiques / faire des boutiques* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP (stejně jako významově obdobná konstrukce *faire les magasins*), jelikož transformační testy jsou negativní.

12) *faire la place / faire une place / faire place*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ×
 - La place a commencé à midi. ×
 - La place a duré 4h. ×
 - La place s'est terminée hier. ×
 - La place s'est produite à 5h. ×
- Le partenariat a largement fait la place aux acteurs privés.
- Partnerství vytvořilo dostatek místa pro soukromé činitele.

La place que le partenariat a fait aux acteurs privés...

La place du partenariat aux acteurs privés. × *ztráta významu*

Le partenariat a largement fait la place (*de Luc) aux acteurs privés.

Spojení *faire la place / faire une place / faire place* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP, jelikož transformační testy jsou negativní.

13) *faire le trou / faire un trou / faire le trou normand*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ×
 - Le trou a commencé 6h. ×
 - Le trou a duré 4h. ×
 - Le trou s'est terminée hier. ×
 - Le trou s'est produit à 5h. ×

- Le groupe de cinq faisait le trou et lâchait définitivement Flecha , grand perdant du jour .
- Skupina pěti získala náskok a zcela se vzdálila Flechovi...
 - *ustálené spojení*
- Au milieu du repas , il est d' usage de faire le trou normand : les convives doivent engloutir " cul-sec " un petit verre de Kirsch pour digérer .
- Uprostřed jídla bývá k užitku si dát panáka alkoholu. Spolustolovníci musí vypít malou sklenku Kirsche pro trávení.
 - *ustálené spojení*
- Aujourd'hui , il faut que je fasse les (des) trous pour placer tous les colliers . C' est un travail de précision et physique , car il faut que les trous soient parfaitement alignés pour porter les tuyaux en PVC .
- Dnes je třeba abych udělal díry k umístění všech přichytek. Je to namáhavá práce vyžadující přesnost, jelikož je třeba, aby byly díry v rovné řadě tak, aby do nich mohly přijít plastové trubky.

Luc fait le trou dans le jardin.

Le trou que Luc fait dans le jardin...

Le trou de Luc dans le jardin. × *nejednoznačná interpretace posesivního genitivu*

Luc fait le trou (*de Paul) dans le jardin. ✓

Spojení *faire le trou / faire un trou / faire le trou normand* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP, jelikož transformační zde naráží na problém splynutí subjektového genitivu s posesivním a proto redukční test nelze jednoznačně interpretovat jako pozitivní. Test koreference subjektů zde dává pozitivní výsledek.

Spojení *faire le trou* může znamenat jak udělat (vyhloubit) díru tak získat náskok (ve sportu). V druhém případě se jedná o ustálené spojení

Výsledky výzkumu pro substantiva s pouze konkrétním významem

	lemma (faire + N)	freq.	testy dějovosti	redukční test, test koreference subjektů
1	point	21502	×	×
2	loi	1226	×	✓
3	liste	684	×	✓
4	chemin	570	×	✓
5	lit	526	×	×
6	yeux	497	×	×
7	magasins	392	×	×
8	photo	380	×	×
9	couverture	297	×	✓ ×
10	fortune	296	×	×
11	boutiques	272	×	×
12	place	258	×	×
13	trou	250	×	×

b) substantiva mající eliptický dějový význam

Za substantiva mající eliptický dějový význam považujeme taková, která vykazují pozitivní výsledky v testech dějovosti, ovšem vyjádření zmíněné dějovosti je provedeno elipticky (nepřímo). Dějová interpretace takových substantiv je tedy pouze jednou z možností.

1) *faire le jeu / faire un jeu / faire jeu égal*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum *jeu* chápeme jako „*action, manière de jouer, de pratiquer un divertissement organisé*“³³ a nikoliv jako „*ensemble des éléments, des instruments nécessaires à la pratique d'un jeu*“³⁴)
 - Le jeu a commencé vers 9 heures.
 - Le jeu a duré 2 heures.
 - Le jeu s'est terminé à 14 heures.
 - Le jeu s'est produit vers 13 heures.
- Nous avons fait le jeu " Halo " , mais nous ne pouvons pas rattraper les 10 ans d'investissement qu'il faudrait pour savoir vraiment faire des jeux vidéo .
- Vydali jsme hru Halo, nicméně nemůžeme dohnat 10 let investic, které by byly třeba k opravdovému umění výroby videoher.

Le jeu Halo que nous avons fait...

Notre jeu Halo. × *ztráta významu výroby videohry*

Ve výše zmíněném kontextu hraje sloveso *faire* roli plnovýznamového slovesa, jelikož jeho vypuštění způsobuje ztrátu významu věty.

- Nous sommes tous socialistes , pas plus pas moins parce que nous avons voté oui ou non au référendum ! Divisés nous ferons le jeu de la droite !

³³ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/jeu/44887?q=jeu#44826>

³⁴ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/jeu/44887?q=jeu#44826>

- Všichni jsme socialisté, nic víc, nic méně, protože jsme v referendu volili ano nebo ne. Rozdělení, budeme jednat v zájmu pravice.

Le jeu de la droite que nous ferons.

Notre jeu de la droite. ×

V případě spojení *faire le jeu de qn.* nelze hovořit o VNP, jelikož spojení vykazuje idiomatické prvky. Klíčová je zde nekompozicionalita významu, což znamená, že význam spojení nelze odhadnout z jeho jednotlivých částí, ale je zapotřebí brát v potaz význam celku (V+N), aby byla interpretace správná.

- Nous avons fait un jeu de reconnaissance des photos.
- Hráli jsme hru rozpoznávání fotografií.

Le jeu de reconnaissance des photos que nous avons fait...

Notre jeu de reconnaissance des photos. × *splynutí s posesivním genitivem*

Notre jeu de reconnaissance des photos à 16 heures. ✓ *lze vyloučit přidáním kontextu*

Nous avons fait un jeu (de Paul) de reconnaissance des photos. ×

U spojení *faire un jeu*, které ve výše zmíněném kontextu překládáme jako *hrát hru*, sice redukční test funguje (po přidání situačního kontextu), ale koreference argumentů vychází negativně.

- Les deux équipes ont fait jeu égal.
- Obě skupiny hrály vyrovnanou hru.

Le jeu égal que les deux équipes ont faits.

Le jeu égal des deux équipes. ✓

Les deux équipes ont fait jeu égal (*des allemands). ✓

Zajímavým příkladem je spojení *faire jeu égal*, které překládáme jako *hrát vyrovnanou hru*. V tomto případě vychází pozitivně jak redukční test, tak test koreference subjektů.

2) *faire la lumière / faire une lumière / faire lumière* (v korpusu se nevyskytuje)

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
 - změna významu v závislosti na kontextu : ANO
 - testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum lumière chápeme jako „*rayonnement électromagnétique*³⁵“ a nikoliv jako „*lumière = éclairage artificiel*³⁶“)
 - La lumière a commencé à 8 heures.
 - La lumière a duré 5 minutes.
 - La lumière s'est terminé à 20 heures.
 - La lumière s'est produit brusquement.
- ...des particules d' air qui interagissent et font la lumière rouge orangée...
- částice vzduchu, které vzájemně reagují a vyzařují červenooranžové světlo...

La lumière rouge orangé que les particules font...

La lumière rouge orangé des particules. ✓

...des particules d' air qui interagissent et font la lumière (*des chandelles) rouge orangée...

U spojení *faire la lumière* ve výše zmíněném kontextu je možné konstatovat, že spojení vykazuje známky VNP neboť redukční test i test koreference subjektů dávají pozitivní výsledek. Redukční test dokazuje, že sloveso *faire* plní kategoriální funkci. Test koreference subjektů prokazuje, že podmět kategoriálního slovesa i predikativního jména je totožný. Jinak je tomu však v následujícím kontextu :

- je vous invite a consulter cet article tres interessant qui fait la lumière sur la maniere dont les banques...
- vyzývám vás ke konzultaci tohoto článku, který osvětluje (odhaluje) způsob jakým banky...

La lumière que cet article a fait sur la maniere dont les banques...

La lumière de cet article sur la maniere dont les banques... × *ztráta významu*

³⁵ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/lumi% c3% a8re/48043?q=lumi% c3% a8re#47958>

³⁶ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/lumi% c3% a8re/48043?q=lumi% c3% a8re#47958>

V tomto případě nelze konstatovat, že spojení *faire la lumière* vykazuje znaky VNP, jelikož redukční test způsobil ztrátu prvotního významu. To tedy znamená, že sloveso *faire* má v tomto kontextu hodnotu plnovýznamového slovesa a nikoliv kategoriálního. Užití (ne)určitého členu je v případě tohoto spojení pouze otázkou (ne)určitosti výpovědi a neodlišuje významově rozdílná spojení.

Zajímavým poznatkem však je, že sloveso *faire* nabývá ve výše zmíněných kontextech různých významů. Zatímco u klasických VNP je kategoriální sloveso desémantizováno (tedy ztrácí svůj význam ve prospěch substantiva, které se stává nositelem významu), v tomto případě nabývá sloveso *faire* různých významů v závislosti na kontextu.

3) *l'école / faire une école / faire école / faire l'école bussonnière*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : ANO
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum *école* chápeme jako „*l'enseignement*“ a nikoliv jako „*établissement dans lequel on donne un enseignement collectif*“³⁷)
 - L'école a commencé à 13 heures.
 - L'école a duré 8 heures.
 - L'école s'est terminé à 15 heures.
 - L'école s'est produit vers 15 heures.

- faire l'école / studovat školu , chodit do školy
 - ...j' ai fait l'école primaire et secondaire en france...
 - ...chodil jsem do školy na první i druhý stupeň ve Francii...

L'école primaire et secondaire que j'ai fait en france, ...
Mon école primaire et secondaire en france. × *ztráta významu*
...j' ai fait l'école primaire et secondaire (de Léa) en france... ×

- faire une école / studovat školu , chodit do školy
 - Elle envisage de faire une école d' éducateurs spécialisés .
 - Má v úmyslu jít studovat speciální pedagogiku.

³⁷ <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?27;s=618379080;r=2;nat=;sol=1;>

L'école d'éducateurs spécialisés qu'elle envisage de faire.
Son école d'éducateurs spécialisés. × *ztráta významu*
L'école d'éducateurs spécialisés (de Paul) qu'elle envisage de faire. ×

Spojení *faire une école / faire l'école* nevykazuje známky VNP, jelikož redukční test i test koreference subjektů dávají negativní výsledek. V obou případech způsobila aplikace redukčního testu ztrátu původního významu.

- *faire l'école buissonnière / chodit za školu (ustálené spojení)*
 - ... si j' avais eu une prof comme ça j' aurai moins fait l' école buissonnière et je serais plus fort en anglais
 - ... kdybych byl měl takového učitele, chodil bych méně za školu a byl bych lepší v angličtině
 - ustálené spojení: testy podle G. Grosse (1995)

Alfredo fait l' école buissonnière.

- L'école buissonnière est faite par Alfredo. ×
- Alfredo la fait. ×
- L'école buissonnière, Alfredo la fait.
- C'est l'école buissonnière que Alfredo fait. ×
- L'école buissonnière que Alfredo fait. ×

- *faire école / vytvořit si školu, mít napodobitele (ustálené spojení)*
 - ... , ces idées font école au travers des discours des partis plus conventionnels .
 - ... tyto myšlenky mají své stoupence napříč projevy více konvenčních stran.
 - ustálené spojení: testy podle G. Grosse (1995)

Cette trouvaille fit école jusqu' à nos jours.

- ×
- Cette trouvaille la fait. ×
- École, cette trouvaille le fait. ×
- C'est école que cette trouvaille fait. ×
- École que cette trouvaille fait. ×

Specifickým případem jsou spojení *faire école* a *faire l'école buissonnière*, která vykazují známky frazeologismů (což dokazují testy Gastona Grosse pro ustálená spojení) a proto nemohou být považována za VNP.

4) ***faire le marché / faire un marché / faire-marché*** (v korpusu se vyskytuje jako V + *Participe passé* slovesa *marcher*)

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum *marché* chápeme jako „*ensemble des échanges dans une production donnée*“³⁸ a nikoliv jako „*marché = lieu public, couvert ou en plein air*“³⁹)
 - Le marché a commencé à 8 heures.
 - Le marché a duré 5 heures.
 - Le marché s'est terminé à 14 h.
 - Le marché s'est produit vers 8 heures.

- En fin de semaine , il faisait le marché pour vendre sa viande .
 - Na konci týdne šel na trh, aby prodal své maso.

Le marché qu'il faisait pour vendre sa viande.

Son marché pour vendre la viande. × *splynutí s posesivním genitivem*

Il faisait le marché (de Léa) pour vendre sa viande. ×

- Le dimanche par contre , comme c' est mon jour de repos , il m' arrive de recevoir des amis à déjeuner . A ce moment là je vais faire le marché pour leur concocter un bon repas .
 - Neděle je naopak dnem odpočinku a přijdou ke mně přátelé na oběd. Ted' půjdu na trh (za účelem nákupu), abych jim mohla připravit dobré jídlo.

Le marché que je vais faire pour concocter un bon repas.

Mon marché pour concocter un bon repas. × *splynutí s posesivním genitivem*

Je vais faire le marché (de Luc) pour leur concocter un bon repas. ×

³⁸ <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?8;s=618379080;>

³⁹ <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?8;s=618379080;>

- Après ce combat , vous pourrez faire un marché avec lui : il vous aide à retrouver Ameena et en échange , vous l' aidez à se débarrasser du chef des bandits .
- Po tomto souboji s ním můžete uzavřít obchod : On vám pomůže najít Ameenu a vy mu na oplátku pomůžete zbavit se vůdce lupičů.

Spojení *faire le marché / faire un marché / faire marché* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP, jelikož transformační testy jsou negativní.

5) *faire le signe / faire un signe / faire signe*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum *signe* chápeme jako „*La production d'un geste*“ a nikoliv jako „*geste ou mimique permettant de faire connaître une pensée ou de manifester un désir, un ordre*“⁴⁰)
 - Le signe a commencé à 7 heures.
 - Le signe s'est terminé à 9 heures.
 - Le signe a duré 6 heures.
 - Le signe s'est produit vers 4 heures.
- Tous les frères font le signe.
- Všichni bratři dávají znamení.

Tous les frères font le signe.

Le signe que tous les frères ont fait.

Leur signe. ✓

Tous les frères font le signe (*de Paul). ✓

Spojení *faire le signe / faire un signe / faire signe* vykazuje pozitivní výsledky jak při redukčním testu tak při testu koreference subjektů. Dalo by se tedy říci, že se jedná o VNP.

⁴⁰ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/signe/72700?q=signe#71891>

6) *faire la navette / faire une navette / faire navette*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
- testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum *navette* chápeme jako „*la réalisation de la navette*„ a nikoliv jako „*véhicule (train, car, bateau, etc.) servant à des liaisons courtes*“⁴¹)
 - La navette a commencé à 14 heures.
 - La navette a duré 2 heures.
 - La navette s'est terminée à midi.
 - La navette s'est produite la semaine passée.
- Aujourd'hui , j' ai remarqué la même chose sur les bus faisant (la) (une) navette entre l' aéroport de Baiyun et le centre-ville de Canton .
- Dnes jsem zaznamenal stejnou věc u autobusů provozujících kyvadlovou dopravu mezi letištěm v Baiyunu a centrem města Cantonu.

Des bus font la navette de l' aéroport au centre-ville.

La navette de l' aéroport au centre-ville que les bus ont fait...

La navette de l' aéroport au centre-ville des bus. ✓

Des bus font la navette (*des trains) de l' aéroport au centre-ville. ✓

Spojení *faire la navette / faire une navette / faire navette* vykazuje známky VNP, jelikož transformační testy jsou pozitivní.

7) *faire le film / faire un film / ~~faire film~~* (v korpusu se vyskytuje velmi málo v rámci nestandardní gramatiky)

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
- testy dějovosti: ✓ (pokud substantivum *film* chápeme jako „*la production du film*“ a nikoliv jako „*oeuvre cinématographique*“⁴²)
 - Le film a commencé à 8 heures.
 - Le film a duré 5 heures.

⁴¹ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/navette/53936?q=navette#53581>

⁴² <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/film/33741?q=film#33681>

- Le film s'est terminé à 10h.
 - Le film s'est produit à 10h.
- Je suis ravi que ce soit le public français qui découvre en premier ce film . C' est comme si je rendais ce que j' avais pris . Je n' ai pas fait le film pour gagner un prix , mais je ne déteste pas la compétition.
 - Jsem nadšen, že právě francouzské publikum uvidí tento film jako první. Je to jako bych vrátil zpět to, co jsem si vzal. Nenatočil jsem ten film, abych vyhrál nějakou cenu, ale soupeření mi nevádí.

Je n'ai pas fait le film pour gagner un prix.

Le film que je n'ai pas fait pour gagner un prix.

Mon film pour ne pas gagner un prix. × *ztráta významu*

Je n'ai pas fait le film (de Luc) pour gagner un prix. × *porušení koreference*

- Bon je vous fais le film en gros, là, vite fait. Un commando est touché, et hop on envoie les navy seals pour les sauver...
- Dobře, zhruba vám ten film převyprávím. Komando je napadeno a námořní síly jsou vyslány na jeho záchranu.

Je vous fait le film en gros.

Le film que je vous fait en gros...

Mon film en gros. × *ztráta významu*

Je vous fait le film de Léa en gros. ×

Spojení *faire le film* / *faire un film* / *faire film* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP, jelikož transformační testy jsou negativní.

8) *faire le siège* / ~~*faire un siège*~~ (v korpusu se nevyskytuje) / *faire siège*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE

- testy dějovosti: ✓
 - Le siège a commencé à 16h.
 - Le siège a duré 4h.
 - Le siège s'est terminé à 14h.
 - Le siège s'est produit vers 13h.

- En l' an 778 , Charlemagne , à la tête de son armée , fit (le) siège du château fort occupé par le Sarrasin Mirat et ses Maures .
- V roce 778 Karel Veliký v čele své armády obléhal pevnost, okupovanou Sarrasinem Miratem a jeho Maury.

L'armée fait le siège de Nancy.
 Le siège de Nancy que l'armée a fait...
 Le siège de Nancy de l'armée. ✓
 L'armée fait le siège *du capitaine de Nancy. ✓

Spojení *faire le siège / faire siège* vykazuje známky VNP, jelikož transformační testy jsou pozitivní.

Výsledky výzkumu pro substantiva s eliptickým dějovým významem

	lemma (faire + N)	freq.	testy dějovosti	redukční test, test koreference subjektů
1	jeu	1200	✓	× ✓
2	lumière	884	✓	✓ ×
3	école	401	✓	×
4	marché	375	✓	×
5	signe	319	✓	✓
6	navette	295	✓	✓
7	film	293	✓	×
8	siège	289	✓	✓

c) konkrétní i dějový význam

Některá substantiva sama o sobě mají možnost jak dějového, tak konkrétního čtení. V takovém případě je konkrétní i dějový význam daného substantiva uveden ve slovníku:

substantivum	význam konkrétní ⁴³	význam dějový ⁴⁴
test	Épreuve élaborée en vue d'évaluer chez un individu son niveau mental, intellectuel, le développement de certaines facultés	Observation, mise à l'épreuve, démonstration permettant de confronter un fait avec une hypothèse.
cuisine	Pièce, lieu destiné à la préparation des aliments	Préparation des aliments; art, manière d'apprêter les aliments
vaisselle	Ensemble des récipients, des plats, des assiettes et des ustensiles divers...	Action de laver et d'essuyer les plats, les assiettes, etc., qui ont servi au repas.
don	Ce qu'on donne sans rien recevoir en retour	Action de donner, de céder gratuitement et volontairement la propriété d'une chose
aumône	Don matériel ou en espèces fait aux pauvres par charité	Action de donner des aumônes
touche	Objet qui sert à toucher, qui est touché	Action, manière de toucher

1. *faire le test / faire un test / faire test*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
 - J' ai fait un test le 3 décembre qui s' est avéré négatif... par contre j' ai des symptômes plutot bizarres ...
 - 3. prosince jsem si dělala test a byl negativní, ale mám podivné symptomy.

⁴³ <http://atilf.atilf.fr/>

⁴⁴ <http://atilf.atilf.fr/>

Le test que j'ai fait le 3 décembre s'est avéré négatif.
Mon test du 3 décembre s'est avéré négatif. ✓
J'ai fait un test (*de Léa) le 3 décembre qui s'est avéré négatif... ✓

- Je viens de faire le test du site Quelcandidat.com et le résultat est là : Je ne connaissais pas cette personne alors je suis allé sur son site Internet .
- Právě jsem si dělal test na stránkách Quelcandidat.com a výsledek je následující:
Neznal jsem toho člověka a tak jsem se podíval na jeho internetové stránky.

Le test que je viens de faire sur le site Quelcandidat.com.
Mon test sur le site Quelcandidat.com. × *posesivní interpretace*
Mon test sur le site Quelcandidat.com. à 16 heures. ✓ *lze vyloučit přidáním kontextu*
Je viens de faire le test (*de Léa) du site Quelcandidat.com. ✓

- ...j' ai fait test grossesse et c' est pas enceinte...
 - ...dělala jsem si těhotenský test a těhotná nejsem...
- jedná se o velmi nestandardní gramatické užití (hovorové užití)

U spojení *faire le test / faire un test* vykazuje ve všech ze svých variací známky VNP neboť redukční test i test koreference subjektů dávají pozitivní výsledek. Jak již naznačuje oddělená aktualizace významů, podstatné jméno *test* lze chápat jednak jako dějové jméno (proces testování) a jednak jako konkrétní jméno (list papíru, který je určen k testování studentů).

2. *faire la cuisine / faire une cuisine / faire cuisine*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : ANO
 - quel bon déjeuner ! J' ai fait la cuisine chez moi , nous avons mangé là tous les quatre .
 - Jaký dobrý oběd ! Vařila jsem doma, jedli jsme tam všichni čtyři.

Luc fait la cuisine chinoise.

La cuisine chinoise que Luc a fait est bonne.
La cuisine chinoise de Luc. ✓
Luc fait la cuisine chinoise *de Léa. ✓

V tomto případě jsou transformační testy pozitivní, neboť vynechání slovesa *faire* nezpůsobuje ztrátu původního významu a přidání argumentu nezpůsobuje porušení koreference subjektů.

- Les étables autour de la très belle grange sont transformées en gîtes et chambres et dans la grange nous avons fait une cuisine , une salle à manger et une terrasse...
- Stáje okolo překrásné stodoly jsou předělány na pokoje a noclehárny a ve stodole jsme vystavěli kuchyň, jídelnu a terasu...

Nous avons fait une cuisine dans la grange.
La cuisine que nous avons fait dans la grange est grande.
Notre cuisine dans la grange. × *vytrácí se význam*

V případě spojení *faire une cuisine* jsou transformační testy negativní, protože sloveso *faire* zde plní roli plnovýznamového slovesa (doslova „udělat“ = vytvořit, postavit, vybudovat kuchyň). Toto spojení tedy nelze považovat za VNP.

- Bon là c' est compliqué parce que j' ai qu' une pièce qui fait cuisine et salle de bain.
- Tady je to komplikované, protože mám jen jednu místnost, která zastává kuchyň a koupelnu.

Une pièce fait cuisine et salle de bain.
Cuisine et salle de bain que la pièce fait...
Cuisine et salle de bain de la pièce. ×

Spojení *faire cuisine* rovněž nelze interpretovat jako VNP, jelikož redukční test způsobil ztrátu původního významu.

I zde je vhodné poukázat na zajímavost užití slovesa *faire*, které nabývá velmi různorodých významů v závislosti na situačním kontextu. Ve spojení s podstatným jménem *cuisine*, jsme v korpusu našli 3 různé interpretace (nepochybně jich bude existovat i více).

- 1) *faire la cuisine* = vařit (VNP)
- 2) *faire une cuisine* = postavit, vybudovat kuchyň (V+O)
- 3) *faire cuisine* = zastávat, plnit účel kuchyně (V+O)

Zajímavým fenoménem je rovněž užití determinantů, které je v některých významech charakteristicky ustálené nebo naopak volné (na výběru členu význam nezávisí).

3. *faire la vaisselle / faire une vaisselle / ~~faire vaisselle~~* (v korpusu se nevyskytuje)

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
 - Ne vous embêtez plus à faire la vaisselle et installez dans votre cuisine un lave-vaisselle , que vous pourrez éventuellement encastrer sous votre plan de travail .
 - Neobtěžujte se dále mýt nádobí a poříd'te si myčku,...
 - S' il vous voit faire une vaisselle ou arroser le jardin , il va gentiment vous expliquer comment vous y prendre pour économiser quelques gestes et tirer le meilleur profit de quelques centimètres cubes d' eau.
 - Pokud vás uvidí mýt nádobí nebo zalívat zahradu, mile vám vysvětlí jak na ekonomizaci a jak nejlépe využít několik krychlových centimetrů vody.

Luc fait la vaisselle à la main.

La vaisselle que Luc fait à la main...

La vaisselle de Luc à la main. × *ztráta významu*

Luc fait la vaisselle de Monique à la main. ×

Spojení *faire la vaisselle / faire une vaisselle* nevykazuje ani v jedné ze svých variací žádné známky VNP, jelikož transformační jsou negativní.

4. *faire le don / faire un don / faire don*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
 - En 1930 , la commune décida d' en faire le don à l' hospice qui bénéficia dès lors d' une autonomie financière .
 - V roce 1930 se obec rozhodla podarovat (obdarovat) sirotčinec, který je od té doby finančně nezávislý.
 - Si vous apprenez que je fais un don de 1 million \$ à un organisme de charité , vous allez me trouver très généreux .
 - Pokud se dozvíte, že daruji 1 milion \$ charitě, shledáte, že jsem velmi štědrý.
 - Ceux qui font don de leur sang contre leur gré ...
 - Ti, kteří darují krev proti své vůli...

Luc fait le don le plus merveilleux de tous.

Le don que Luc fait...

Le don de Luc. ✓

Luc fait le don *de Léa. ✓

Spojení *faire le don / faire un don / faire don* vykazuje známky VNP, jelikož transformační testy jsou v tomto případě pozitivní.

5. *faire l'aumône / faire une aumône / faire aumône*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE
- změna významu v závislosti na kontextu : NE
 - Au lieu de tirer de l' argent de ce pauvre peuple , il faudrait lui faire l' aumône et le nourrir .
 - Namísto tahání peněz z tohoto chudého lidu by mu bylo třeba dát almužnu a živit jej.

Il faudrait lui faire l' aumône et le nourrir

L' aumône qu' il faudrait lui faire et le nourrir.

L' aumône pour sa nourriture. ✓

Il faudrait lui faire l' aumône (*de Léa) et le nourrir. ✓

- Un homme qui a fait une aumône si discrètement que sa main gauche n' a pas su ce qu' a donné sa main droite .
- Muž, který daroval almužnu tak diskrétně, že jeho levá ruka nevěděla co jeho pravá ruka dala.

Un homme a fait une aumône discrettement.

Une aumône qu' un homme a fait discrettement...

Une aumône discrete d' un homme. ✓

Un homme a fait une aumône (*de Paul) discrettement. ✓

- ...je fais aumône de son tiers , je mange le deuxième tiers et je remets en terre le reste.
- ...jeho třetinu dám almužnou, druhou třetinu sním a zbytek nechám na zemi.

Je fais aumône de son tiers.

L' aumône que je fais de son tiers.

Mon aumône de son tiers. ✓

Je fais aumône (*de Luc) de son tiers. ✓

Spojení faire l' aumône / faire une aumône / faire aumône vykazuje ve všech svých variacích známky VNP, jelikož transformační testy jsou pozitivní.

6. *faire la touche / faire une touche / faire touche*

- změna významu v závislosti na volbě determinantu : NE

- změna významu v závislosti na kontextu : ANO

- pour créer une partition étendue maintenant faire une partition étendue , choisissez l' option 2 et faites la touche " entrée " calcul de l' espace
- ... vyberte možnost 2 a zmáčkněte klávesu enter...

Luc fait la touche au clavier.

La touche que Luc a fait au clavier.

La touche de Luc au clavier. ✓

Luc fait la touche *de Marie au clavier. ✓

- (Il est préférable de porter des gants pour éviter une légère coloration des mains) , filmez votre tête avec du film alimentaire pour éviter les tâches . Il est recommande de faire une touche d' essai derrière la nuque , surtout si vous avez des cheveux blancs ou blonds.
- (Je vhodné mít na sobě rukavice, aby se zabránilo obarvení rukou), na hlavu naneste tenkou vrstvu vyživujícího krému, aby nevznikly skvrny. Doporučuje se provést zkušební nános barvy za šíjí, zejména pokud máte bílé či blondované vlasy.

Il est recommandé de faire une touche d'essai.

Une touche d'essai qu'il est recommandé de faire.

Une touche d'essai est recommandé. ✓

Il est recommandé de faire une touche d'essai (*de Léa). ✓

- une chanson qui lui avait déjà portée chance au casting et grace à laquelle il a fait littéralement fondre en larmes Marianne James . Ce n' est pas bien de faire pleurer les femmes . d'ailleurs Marianne ne jure que par lui . Héhé Julien a fait une touche comme on peut voir dans leur entretien .
- Píseň, která mu přinesla šanci na casting a díky které rozplakal Marianne Jamesovou. Není pěkné přivádět ženy k slzám. Marianne ostatně jindy nekleje. Haha při jejich rozhovoru je vidět, že ji Julien šbalil (okouznil).

- ustálené spojení: : testy podle G. Grosse (1995)

Julien a fait une touche comme on peut voir.

- La touche a été faite par Julien, comme on peut voir. ×
- Julien il l'a faite. ×
- La touche, Julien l'a faite. ×
- C'est la touche que Julien a fait. ×
- La touche que Julien a fait. ×

Spojení *faire la touche / faire une touche / faire touche* vykazuje známky VNP, jelikož transformační testy jsou pozitivní (kromě případů, kdy spojení *faire une touche* interpretujeme jako „šbalit někoho“).

d) ustálené spojení (frazeologismus)

příklad redukčního testu u frazeologismu:

- faire la peau / „oddělat koho“

J'ai fait la peau à mes envahisseurs.

La peau que j'ai fait à mes envahisseurs. × *nemožnost relativizace*

Ma peau à mes envahisseurs. × *vytrácí se význam frazeologismu*

V případě frazeologismů nelze hovořit o VNP, protože při redukčním testu se vytrácí původní význam. Je to dáno zejména tím, že u frazeologických jednotek je třeba brát v potaz jak význam slovesa, tak význam substantiva. Není tedy možné sloveso vynechat, aniž by byl zachován původní význam (frazeologismy se vyznačují nekompozicionalitou významu). V případě ustálených spojení je tedy sloveso neoddělitelnou součástí frazeologického celku.

Frazeologismy vykazují také jisté blokace větných transformací. Gaston Gross (1995) zmiňuje zejména nemožnost relativizace (relativisation), pasivizace (passivation), extrakce (extraction), pronominalizace (pronominalisation) a test „odtržení“ (détachement). Tyto větné transformace jsou možné u volných spojení (sloveso + předmět), ale i u verbonominálních predikátů s kategoriálním slovesem:

- volné spojení (sloveso + předmět) : lire un livre

L'enfant a lu ce livre.

- passivation: *Ce livre a été lu par l'enfant.* ✓
- pronominalisation: *L'enfant l'a lu.* ✓
- détachement: *Ce livre, l'enfant l'a lu.* ✓
- extraction: *C'est ce livre que l'enfant a lu.* ✓
- relativation: *Le livre que l'enfant a lu.* ✓

- VNP : faire une analyse

Luc fait l'analyse du sang.

- passivation: *L'analyse a été faite par Luc.* ✓
- pronominalisation: *Luc l'a faite.* ✓
- détachement: *Cette analyse, Luc l'a faite.* ✓
- extraction: *C'est l'analyse que Luc a faite.* ✓
- relativation: *L'analyse que Luc a faite.* ✓

Tyto větné transformace však nelze provést u ustálených spojení (frazeologismů).

ustálené spojení (frazeologismus)	překlad
faire l'objet de	být předmětem čeho
se faire la main	zacvičit se, zapracovat se
faire la tête	trucovat
faire la route	vydat se na cestu
se faire l'avocat du diable	být obhájcem špatné věci
faire la malle	sbalit si svých pět švestek
faire la peau	oddělat koho
faire la cour	dvořit se komu
faire le pont	nepracovat ve všední den mezi dvěma svátky
faire la manche	žebrať
faire le pied de grue	dlouho čekat, div nevystát důlek
faire le poids	měřit se s kým
faire le chantre	zapáleně mluvit o čem
faire le dos rond	nereagovat na kritiku

1. faire l'objet de / být předmětem čeho

Les espèces animales font l'objet de multiples protections.

- ×
- Les espèces animales le font. ×
- L'objet de multiples protections, les espèces animales le font. ×
- C'est cet objet de multiples protections que les espèces animales font. ×
- L'objet de multiples protections que les espèces. ×

2. se faire la main / zacvičit se

Il écrivait pour se faire la main.

- Cette main s'est été faite par lui en écrivant. ×
- Il se l'est faite. ×
- Cette main, il se l'est faite. ×
- C'est la main qu'il s'est faite. ×
- La main qu'il s'est faite en écrivant. ×

3. faire la tête / truovat

Pour se venger il faisait la tête.

- La tête a été faite par lui pour se venger. ×
- Il l'a faite pour se venger. ×
- Cette tête, il l'a fait. ×
- C'est la tête qu'il a fait pour se venger. ×
- La tête qu'il a fait pour se venger. ×

4. faire la route / vydat se na cestu

On peut faire la route à pied à partir du portail.

- La route qui peut être faite à pied par nous. ×
- On peut la faire à pied à partir du portail. ×
- Cette route, on peut la faire à pied à partir du portail. ×
- C'est cette route qu'on peut faire à pied à partir du portail. ×
- La route qu'on peut faire à pied à partir du portail. ×

5. se faire l'avocat du diable / být obhájcem špatné věci

Je vais me faire l'avocat du Diable.

- L'avocat du Diable a été fait par moi. ×
- Je me le suis fait. ×
- L'avocat du Diable, je me le suis fait. ×
- C'est l'avocat du Diable, que je vais me faire. ×
- L'avocat du Diable que je me suis fait. ×

6. se faire la malle / sbalit si svých pět švestek (partir, s'enfuir)

Grey s'est fait la malle avec sa secrétaire suédoise .

- La malle a été fait par Grey avec sa secrétaire suédoise. ×
- Grey se l'est faite. ×
- La malle, Grey se l'est faite. ×
- C'est la malle que Grey s'est faite. ×
- La malle que Grey s'est faite avec sa secrétaire. ×

7. faire la peau / oddělat koho

J'ai fait la peau à mes envahisseurs.

- La peau a été faite par moi à mes envahisseurs. ×
- Je l'ai fait à mes envahisseurs. ×
- La peau, je l'ai fait à mes envahisseurs. ×
- C'est la peau que j'ai fait à mes envahisseurs. ×
- La peau que j'ai fait à mes envahisseurs. ×

8. faire la cour / dvořit se komu

Je pourrais faire la cour à Christine Boutin. ×

- La cour pourrait être faite à Christine Boutin par moi. ×
- Je l'ai faite à Christine Boutin. ×
- La cour, je l'ai faite à Christine Boutin. ×
- C'est la cour que j'ai fait à Christine Boutin. ×
- La cour que j'ai faite à Christine Boutin. ×

9. faire le pont / nepracovat ve všední den mezi dvěma svátky

On fait le pont du 1er Mai.

- Le pont du 1er Mai a été fait. ×
- On l'a fait. ×
- Le pont du 1er mai, on l'a fait. ×
- C'est le pont du 1er mai qu'on a fait. ×
- Le pont du 1er mai qu'on a fait. ×

10. faire la manche / žebrot

Il fait la manche dans le métro.

- La manche est faite par lui dans le métro. ×
- Il l'a fait dans le métro. ×
- La manche, il l'a fait dans le métro. ×
- C'est la manche qu'il a fait dans le métro. ×
- La manche qu'il a fait dans le métro. ×

11. faire le pied de grue / dlouho čekat, div nevystát důlek

Je fais le pied de grue sous l' abribus.

- Le pied de grue a été fait par moi sous l'abribus. ×
- Je l'ai fait sous l'abribus. ×
- Le pied de grue, je l'ai fait sous l'abribus. ×
- C'est le pied de grue que j'ai fait sous l'abribus. ×
- Le pied de grue que j'ai fait sous l'abribus. ×

12. faire le poids / měřit se s kým

Cochet faisait le poids face à ses contradicteurs.

- Le poids a été fait par Cochet face à ses contradicteurs. ×
- Cochet le faisait. ×
- Le poids, Cochet le faisait face à ses contradicteurs. ×
- C'est le poids que Cochet faisait face à ses contradicteurs. ×
- Le poids que Cochet faisait face à ses contradicteurs. ×

13. se faire le chantre / zapáleně mluvit o čem

Nicolas Sarkozy s' est fait le chantre de l' immigration.

- Le chantre de l'immigration s'été fait par Nicolas Sarkozy. ×
- Nicolas Sarkozy se l'est faite. ×
- Le chantre de l'immigration, Nicolas Sarkozy se l'est faite. ×
- C'est le chantre que Nicolas Sarkozy s'est fait. ×
- Le chantre que Nicolas Sarkozy s'est fait. ×

14. faire le dos rond / nereagovat na kritiku

Ils font le dos rond en attendant que les choses évoluent.

- Le dos rond été fait par eux en attendant que les choses évoluent. ×
- Ils le font en attendant que les choses évoluent.
- Le dos rond, ils le font en attendant que les choses évoluent.
- C'est le dos rond qu'ils font en attendant que les choses évoluent. ×
- Le dos rond qu'ils font en attendant que les choses évoluent. ×

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo najít reprezentativní vzorek verbo-nominálních spojení s konkrétním substantivem a zjistit, v čem jsou jejich syntaktické vlastnosti obdobné vlastnostem verbo-nominálního predikátu (VNP) a v čem se naopak liší. Abychom tento záměr splnili, vyexcerpovali jsme z korpusu FrWac verbo-nominální spojení slovesa *faire* s různými substantivy. Z těchto spojení jsme následně vybrali taková, která obsahují konkrétní podstatné jméno.

Práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. V první kapitole, která je zaměřena na analytický predikát, je podrobně popsána jeho charakteristika a jednotlivé podtypy analytického predikátu. Zvláštní pozornost je věnována verbo-nominálnímu predikátu s kategoriálním slovesem. Uvádíme zde jednotlivé testy pro jeho identifikaci (redukční test, test připojením slovesa, dvojí analýza, test koreference subjektů). Dále se blíže zabýváme jeho slovesnou částí, jíž je kategoriální sloveso, které je sémanticky vyprázdněné (desémantizované), což znamená, že ztrácí vlastní lexikální význam a vyjadřuje pouze gramatické kategorie. Podrobněji rozebíráme i jmennou část VNP, jíž je predikativní jméno, které zastává sémantickou pozici predikátu. Mezi predikativní jména řadíme zejména jména deverbální a deadjektivní. Deverbální jména dále dělíme na dějová, rezultativní a konkrétní. Jména dějová vykazují určitou míru „dějovosti“ to znamená, že jsou schopna vyjadřovat průběh nějaké akce (např. *fakturování*, *orání*). Dějovost lze dále ověřit testy dějovosti podle Gastona Grosse a Ference Kiefera. Jména rezultativní vyjadřují děj i jeho výsledek zároveň (např. *tisk*, *zisk*, *nápis*, *žaloba*), tím pádem je možné, že dějové jméno bude zároveň i rezultativní. Hranice mezi dějovými jmény a rezultativy nejsou pevné a často se prolínají. Jmennou část VNP mohou tvořit také jména konkrétní, která jsou sama o sobě obtížně definovatelná, jelikož neexistuje jednotné pojetí či diagnostika konkrétních jmen. Jména konkrétní se podrobují ve VNP buďto oddělené aktualizaci významu nebo souběžné aktualizaci významů. Pozornost jsme věnovali i rozlišení frazeologických jednotek od verbonominálních konstrukcí, kde rozdíl spočívá zejména v kompozicionalitě významu, která u frazeologismů chybí. Není tedy možné odvodit význam ustáleného spojení (frazologismu) z jeho jednotlivých částí, ale je vždy nutné brát v potaz tuto jednotku jako celek. Naopak význam VNP je zcela kompozicionální, neboť slovesná část VNP se na významu celku nepodílí (což

vyplývá z popisu kategoriálního slovesa, které ve VNP hraje roli jakéhosi „podpůrného slovesa“).

Druhá kapitola je věnována metodologii a práci s korpusem. Pro účely vyhledání verbonominálních spojení jsme vybrali šest frekventovaných obecných sloves, která typicky plní kategoriální funkci (*avoir, faire, prendre, donner, mettre, tenir*). Tato slovesa jsme postupně zadali do CQL dotazu ve francouzském korpusu FrWac, který je dostupný přes Český národní korpus. Frekvenční seznamy prokázali, že v rámci spojení V+N je nejfrekventovanější sloveso *faire* (13 767 výskytů v konstrukcích V+N) a proto jsme se v podrobnější analýze zaměřili právě na sloveso *faire*. Tato kapitola rovněž nastiňuje jisté nesnáze, které se naskytly při samotném určování konkrétních jmen. Konkrétní jména jsou obtížně definovatelná, protože jakýkoliv test na jejich diagnostiku v podstatě neexistuje a v mnoha případech se hranice mezi abstrakty a konkréty prolínají. Z tohoto důvodu jsme byli nuceni vybírat konkrétní z frekvenčního seznamu podle individuálního vnímání tohoto jazykového jevu. Rovněž zde přibližujeme problematiku užití determinantů ve verbonominálních spojeních s konkrétním substantivem. V některých případech totiž nastává situace, kdy dané spojení nabývá jiného významu v závislosti na volbě determinantu. Příkladem tohoto jevu je verbonominální spojení *faire l'école / faire une école / faire école*, které nabývá jiného významu vždy v závislosti na volbě determinantu a v některých případech i v závislosti na dalším kontextu (*faire l'école bussonnière*).

Třetí kapitola obsahuje výzkum samotný. Zahrnuje tedy verbonominální spojení se slovesem *faire*, které jsme vyexcerpovali z korpusu FrWac pomocí CQL dotazu ([lemma="faire" [lemma="le" [tag=" N.*"]]). Výsledkem tohoto zkoumání bylo 40 verbonominálních spojení obsahujících sloveso *faire* a konkrétní substantivum. Tato substantiva jsme dále rozdělili do čtyř kategorií.

První kategorií jsou substantiva mající pouze konkrétní význam, což jsou taková podstatná jména, která vykazují negativní výsledky v testech dějovosti. U těchto substantiv se vyskytly 4 případy z celkových 13, kdy transformační testy (redukční test, test koreference subjektů) vykazovaly pozitivní výsledek. Jednalo se o substantiva *loi, liste, chemin* a v určitém kontextu i substantivum *couverture*. Všechna konkrétní

substantiva však v transformačních testech naráží na problém splývání subjektového genitivu s posesivním genitivem. V některých případech je možné posesivní genitiv vyloučit přidáním kontextu, avšak u jiných to možné není. Ve zbylých 9 případech z celkových 13 byly transformační testy negativní. Ve většině případů docházelo v důsledku aplikace redukčního testu ke ztrátě původního významu verbonominálního spojení, což dokazuje, že se jedná o volné spojení slovesa s předmětem. Pokud není původní význam zachován, znamená to, že sloveso zde hraje roli plnovýznamového slovesa a nelze jej tedy v redukčním testu vypustit.

Druhou kategorií jsou substantiva mající eliptický dějový význam, což jsou taková podstatná jména, která vykazují pozitivní výsledky v testech dějovosti. Tato substantiva se však vyznačují svým specifickým eliptickým dějovým významem, což znamená, že jejich dějové chápání závisí na podvědomém dějovém doplnění těchto substantiv (*film* = *production d'un film*). Zde se vyskytlo 5 případů z celkových 8, kdy transformační testy dávaly pozitivní výsledek. Jednalo se o substantiva *signe*, *navette*, *siège* a v určitých kontextech i *jeu* a *lumière*.

Třetí kategorii tvoří podstatná jména mající jak konkrétní tak dějové čtení. Tato substantiva mají ve slovníku uveden jak svůj dějový tak i konkrétní význam. V našem seznamu se takových podstatných jmen vyskytlo celkem 6 a to *test*, *cuisine*, *vaisselle*, *don*, *aumône*, *touche*. Jedná se zde o oddělenou aktualizaci významů, kdy se zvlášť aktualizuje dějový význam substantiva a zvlášť konkrétní význam substantiva. Nejen tato substantiva ve spojení se slovesem *faire*, vytváří verbonominální spojení s poměrně různorodými významy. Například *faire la cuisine* může znamenat *vařit*, ale i *vyrobit kuchyň* nebo *plnit (zastávat) roli kuchyně* vždy v závislosti na daném kontextu. V každém z těchto tří případů se aktualizuje jiný význam substantiva *cuisine*. Užití tohoto substantiva „v rámci kuchyně“ (překlad: *vařit*) by tedy vykazovalo prvky VNP, naopak „užití v rámci truhlářství“ (překlad: *vyrobit kuchyň*) by odkazovalo ke konkrétnímu substantivu. V některých případech se tedy setkáváme s opačným jevem než u VNP. Pokud u VNP platí, že kategoriální sloveso je desémantizováno ve prospěch substantiva, které přebírá sémantický význam, pak u verbonominálních predikátů s konkrétním substantivem se setkáváme se situací, kdy sloveso (v našem výzkumu *faire*) nabývá naopak různých významů, vždy v závislosti na situačním kontextu.

Čtvrtou kategorii tvoří substantiva, která se slovesem faire tvoří ustálené spojení (frazologismus). V našem seznamu se takových podstatných jmen vyskytlo celkem 14 což je poměrně vysoké číslo, ale nikoliv překvapující vezmeme-li v potaz, že jsme vycházeli z nejméně frekventovaných spojení faire + N které nám korpus nabízel. Mezi substantivem a slovesem, které společně tvoří frazeologizovanou jednotku existuje silná kolokabilita, která předurčuje vysokou frekvenci souvškytů takových sloves a substantiv. Frazeologismy však nelze považovat za VNP, jelikož vykazují negativní výsledky v redukčních testech, kde se zcela vytrácí význam frazeologismu. Ustálená spojení se také vyznačují nekompozicionalitou významu narozdíl od VNP jehož význam je zcela kompozicionální.

RÉSUMÉ

Le présent mémoire de licence a pour but principal de chercher un échantillon représentatif des constructions à verbe support avec un nom concret et de découvrir en quoi les propriétés syntaxiques de ces constructions sont similaires ou différentes aux constructions à verbe support. Pour accomplir cet objectif nous avons dépouillé cinq verbes différentes (*faire, donner, prendre, mettre, tenir*) qui sont typiquement employés dans les constructions à verbe support. Parmi ces constructions nous avons choisi ceux qui contiennent un substantif concret.

Tout d'abord le premier chapitre qui est consacré au prédicat analytique, concerne la caractéristique détaillée des constructions à verbe support et ses sous-types. Nous abordons les tests servant à identifier ce type de prédicat (*test d'effacement du verbe support, test par l'ajout de verbe, la double analyse, test de coréférence des arguments*). Ensuite nous examinons la partie verbale des constructions verbo-nominales ce qui est le verbe support qui est dépourvu de son sens lexical d'origine (le verbe est désémantisé). En ce qui concerne la partie nominale, il s'agit du nom prédicatif qui joue un rôle importante en prenant le rôle du prédicat sémantique.

Le deuxième chapitre est consacré à la méthodologie de la partie pratique de ce mémoire. En utilisant le corpus français FrWac qui est disponible en ligne dans le site de Corpus national tchèque nous avons choisi cinq verbes (*faire, prendre, donner, mettre, tenir*) qui sont typiquement employés comme les verbes supports. Ces verbes étaient imposés dans le corpus avec n'importe quel substantif. Ces analyses ont prouvé que ce sont les constructions contenant le verbe faire qui sont les plus fréquentes (13 767 apparitions dans les constructions V+N), de ce fait nous avons analysé les constructions avec le verbe faire d'une manière plus détaillée. Cette chapitre traite certains problèmes qui se sont produits au cours de l'identification des noms concrets. Ces noms sont difficiles à déterminer parce qu'il n'existe aucun test d'identification d'un tel nom. De ce fait nous sommes obligés de choisir les noms concrets selon une perception individuelle de ce phénomène. Nous introduisons de même la problématique des déterminants dans les constructions verbonominales avec un nom concret. Il y a des cas où la construction prend un sens différent selon l'usage des déterminants. Nous pouvons citer l'exemple de la construction *faire l'école / faire une école / faire école* qui

acquiert un sens différent en fonction du déterminant et dans certains cas en fonction du contexte (*faire l'école bussonière*).

Le troisième chapitre traite de la méthodologie de la recherche de cette mémoire de master et contient les constructions verbonominales avec le verbe *faire*. Le résultat de cette analyse inclut 40 constructions verbonominales contenant le verbe *faire* en combinaison avec un substantif concret. Nous avons subdivisés ces constructions en quatre catégories.

La première catégorie contient les substantifs ayant le sens concret, ce qui signifie que ces substantifs sont vides de sens événementiel. Dans la plupart des cas étudiés (9 sur 13) les tests servant à identifier les CVS ont été négatifs. L'application du test d'effacement du verbe a souvent causé la perte du sens propre ce qui conduit à la conclusion qu'il s'agit d'une construction libre (V+O). Si l'effacement du verbe a pour conséquence la perte du sens propre il faut dire que le verbe est un porteur du sens sémantique, de ce fait il n'est pas possible de dire qu'il s'agit d'un CVS.

La deuxième catégorie contient les substantifs ayant le sens événementiel, ce qui signifie que ces substantifs présentent des résultats positifs dans les tests d'événement. Nous avons observés 5 cas (5 sur 8) qui ont présentés des résultats positifs dans les tests de transformation (*signe, navette, siège, jeu, lumière*).

La troisième catégorie contient les substantifs ayant le sens événementiel et même le sens concret. Au cours de notre analyse nous avons observés 6 substantifs ayant les deux sens (*test, cuisine, vaisselle, don, aumône, touche*). Dans ce cas, les deux sens sont écrits séparément dans le dictionnaire. Par exemple le substantif *cuisine* peut être employé comme un substantif d'événement (*faire la cuisine = cuisinier*) ou comme un substantif concret (*faire la cuisine = construire une cuisine*). Il s'agit de l'actualisation séparée de l'acception prédicative et concrète.

La quatrième catégorie contient les substantifs qui forment des expressions figées avec le verbe *faire*. Nous avons découvert 14 expressions figées parmi les 40 constructions en total, ce qui est un nombre assez élevé mais pas surprenant si nous prenons en

considération le fait que nous avons les constructions (faire + N) les plus fréquentes dans le corpus. Ce phénomène est dû à la collocabilité très élevée parmi le verbe et le substantif créant une expression figée qui prédestine une fréquence élevée des coexistences du verbe et du substantif. Les expressions figées ne peuvent pas être considérés comme des CVS parce qu'ils présentent des résultats négatifs dans le test d'effacement du verbe. L'application du test d'effacement du verbe sur une expression figée a pour conséquence une perte du sens propre de l'expression figée. Il s'agit de la non compositionnalité du sens (le sens de l'expression figée n'est pas reconnaissable selon les parties individuelles) qui est observable dans les expressions figées. Au contraire dans le cas des CVS, nous parlons de la compositionnalité du sens (le sens de la CVS est reconnaissable selon les parties individuelles).

Seznam odborné literatury a dalších zdrojů

ČERMÁK František (2011), Jazyk a jazykověda, Nakladatelství Karolinum

ČERMÁK František (1974), Víceslovná pojmenování typu verbum-substantivum v češtině. *Slovo a slovesnost*, 35, Praha, Academia, s. 287-306.

DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. (1987) *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 746 s.

GIRY-SCHNEIDER, Jacqueline (1987), Les Prédicats nominaux en français : Les phrases simples à verbe support.

GREPL, Miroslav a Karlík, Petr (1986), P. Skladba spisovné češtiny. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, ISBN 14-608-86

GROSS, Gaston (1993). Trois applications de la notion de verbe support. In: *L'information Grammaticale*, N. 59. pp. 16-22

GROSS, Gaston, KIEFER Ferenc (1995), La structure événementielle des substantifs. *Folia linguistica*, XXIX 1/2. Berlin, Mouton de Gruyter, s. 43-65.

GROSS, Gaston, (1996a), Prédicats nominaux et compatibilité aspectuelle. *Langages* 121, Paris, Larousse, str. 54-72.

GROSS, Gaston, (1996b), Les expressions figées en français, nom composés et autres locutions, Paris: Ophrys, 161 p.

GROSS, Gaston (2004), Pour un Becherelle des prédicats nominaux. *Linguisticae Investigationes*, vol. 27, no 2. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, s. 343-358.

GROSS, Maurice (1981), Les bases empiriques de la notion de prédicat sémantique. *Langages* 63, Paris, Larousse, s. 7-53.

JELÍNEK, Milan, *K nominálnímu způsobu vyjadřování. Funkce dějových substantiv*. Slavica pragensia IV, 1962, s. 629n.

JELÍNEK, Milan (1967), Jména dějová. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 562-653.

JEZEK, Elisabetta (2011), Verbes Supports et Composition Sémantique; [online] dostupné na:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:RoxouX7VGrMJ:allegatifac.unipv.it/elisabettajezek/file/Jezek2011Cahiers.pdf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=firefox-b>

MACHÁČKOVÁ, Eva (1979), Analytická spojení typu sloveso + abstraktní substantivum (analytické vyjadřování predikátů), Praha, Ústav pro jazyk český ČSAV, Kandidátská práce.

MOESCHLER, Jacques, ZUFFEREY Sandrine, (2010) *Initiation à la linguistique française*, Armand Colin, paragraphe 9.8)

RADIMSKÝ, Jan (2010). Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. Vyd. 1. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis. Acta philologica Universitatis Bohemiae Meridionalis. ISBN 978-80-7394-227-4.

RADIMSKÝ, Jan (2011), Noms prédictifs, noms de résultat et nom concrets dans les constructions à verbes support. *Linguisticae Investigationes*, vol. 34, no 2., John Benjamins, s. 204-227.

RADIMSKÝ, Jan (2012). Vers une description des prédicats analytiques. *La linguistique*, 2012/1 Vol. 48, p. 51-81. DOI:10.3917/Ling.481.0051.

ŠABRŠULA, Jan (1986). *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia Praha.

ŠLOSAR Dušan, Slovo tvorba. In: KARLÍK Petr et al., *Příruční mluvnice češtiny*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2003 s. 109-226

Webové stránky

Český národní korpus - FrWac. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010.
Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

TLFi : Trésor de la langue Française informatisé, <http://www.atilf.fr/tlfi>, ATILF - CNRS & Université de Lorraine.

Dostupný z WWW:

<http://www.atilf.fr/tlfi>

Tanguy, L. et Hathout, N. (2002). Webaffix : un outil d'acquisition morphologique dérivationnelle à partir du Web. In *Actes de la 9e Conférence Annuelle sur le Traitement Automatique des Langues Naturelles (TALN-2002)*, Nancy. ATALA.

Dostupné online na:

<http://redac.univ-tlse2.fr/lexiques/verbaction.html>

Slovníky

Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne

Dostupný z:

<http://www.larousse.fr/>

E-knihy

CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. Dostupný z:

<https://www.czechency.org/>